

Naujienu Antroji Dalis

NR. 450

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XV METAI

VYTAUTAS GAIGALAS

FERDINAND BRUNETIERE (1849–1906)

Po Taine ir Renano prancūzų literatūros kritika prarado mokslinį charakterį ir pasidarė idėjų ir meno formų istorija. Metodiška ir nuosekli ši kritika sykiu buvo ir estetinio pobūdžio.

Su Brunetiėre literatūros kritika užima naujus plotus, praturtėja idėjomis, įgauna vėl objektyvų, pozityvų ir mokslinį charakterį. Savo asmenybės jėga, erudicijos bei informacijos apimtimi, savo minties logiškumu, sujungtu su dialektiniais gabumais, Brunetiėre yra vienintelis kritikas, padaręs daugiausia įtakos prancūzų literatūriniam gyvenime.

Vincentas - Povilas - Marija-Ferdinandas Brunetiėre gimė Toulon 1849 m. liepos 19 d. Jo tėvas baigė savo karjerą vyriausiu laivyno inspektoriumi. Ferdinando motina Suzana-Delfina Hemont buvo penkiolika metų jaunesnė už savo vyrą. Ji buvo švelnios sielos ir kiek silpnos sveikatos. Jaunas Ferdinandas rado daugiausia supratimo pas savo motiną, nes tėvas buvo tvarkos ir pareigos šalininkas, autoritetingas, mėgstas ginčytis, konservatyvus, indiferentiškas bet kokiai religijai.

Pabaigęs pradžios mokyklą jaunas Ferdinandas įstoja į Loriento kolegiją, gi tėvams sugrįžus į Toulon, jis pereina į Marselio licėjų. Gi 1867 metais mūsų autorius gauna mokslų bakalaureatą, nežiūrind nulinio trigonometrijoje. Jis keliauja su motina Italijon, pamato Pijų IX, kuris jaunuoliui nesudarė jokio įspūdžio.

Ferdinando šeima persikelia Paryžiun. Čia jis įstoja eksternu Liudviko Didžiojo licėjun. Jau čia Ferdinandas rodo nepaprastą domėjimąsi knygomis ir poezija. Jis pasidaro kartais jausmingas, net sentimentalus ir nepajėgia suvaldyti savo emocijų.

Jam nepasiseka Normalinės Mokyklos konkursas 1869 metais ir antrusyk 1870 m. Tuojau prasideda karas. Dėl miopijos jį atleidžia nuo karinės prievolės, tačiau jis įstoja savanoriu, gina apgultą Paryžių, parodydamas didelės drąsos pavyzdį. Prancūzijos pralaimėjimą prieš Vokietiją palieka jame nelemtus visiško pesimizmo ir intelektualinės anarchijos pėdsakus.

Po karo jis įsikuria Paryžiuje ir veda gana skurdų, bet darbštų gyvenimą. Balandžio pirmą (1875 metais) jis debiutuoja *Dviejų Pasaulių Apžvalgos* žurnale su savo gar-

siu straipsniu — "Nūdienis Realistinis Romanas". Ferdinandas turi tik 26 metus, bet jo karjera jau yra pradėta. Nuo 1879 metų jis rašo kartą į mėnesį, o kartais ir dažniau, straipsnius, kurie yra tikros studijos įvairiais klausimais: mitologija, romanas, moralė, istorija, filosofija, teatras.

Visiems buvo didelė staigmena, kai 1886 metais, turįs tik bakalauro laipsnį, Ferdinandas Brunetiėre buvo paskirtas prancūzų kalbos bei literatūros paskaitų vedėju Aukštojoje Normalioje Mokykloje. Čia jam pačiam pasidarė aišku, kad be kitų gabumų jis dar yra oratorius. Gi 1893 m. jis duoda Sorbonoje paskaitų ciklą apie poeziją. Tais pačiais metais jis išrenkamas Prancūzų Akademijon, o 1894 m. paskiriamas *Dviejų Pasaulių Apžvalgos* redaktoriumi. Jis dar sykį aplanko Italiją, turi ilgą audienciją su Leonu XIII 1894 m. lapkričio 27 d. Brunetiėre grįžta katalikybėn ir nuo 1895 m., o ypač nuo 1898 m., jo didžiausias uždavinys yra ginti pavojuje esančią katalikybę. 1906 m. gruodžio mėnesį Brunetiėre jautė, kad jo jėgos išsisemia ir jis miršta aprūpintas sakramentalais gruodžio 9 d.

Jau nuo 25 m. amžiaus Brunetiėre pagrindinė idėja buvo tvarkos, prancūziškos tvarkos idėja. Ši idėja, taip retai randama tarp jo amžiaus žmonių, buvo Ferdinandui iš dalies paveldėta, iš dalies įsigyta šeimyninio auklėjimo dėka, iš dalies jo personalinio individualizmo neatskiriama dalis. Ši savybė buvo sustiprinta kitos definityvios įtakos, tai 1870 metų įvykių. Brunetiėre matė karą, Komūnos konvulsijas, ir šitas skaudus nacionalinis įvykis palieka moralinėje Brunetiėre asmenybėje neramaus, paslaptingo ir jautraus patriotizmo žymę.

Bendrai kalbant, galima būtų konstatuoti, kad Brunetiėre galvosena buvo trijų filosofinių tendencijų įtakoje, — tendencijų, kurios dominavo 19 š. intelektualinį pasaulį: tai pozityvizmas, pesimizmas bei evoliucijos teorija. Brunetiėre gana pakankamai žinojo Augusto Comtė doktriną, kuri savo pagrindiniuose punktuose per Renaną, Taine ir Littrė pasiekė jį su epochos dvasia. Gi pesimistas jis buvo iš prigimties, kadangi "niekas nepasidaro pesimistu, o gimsta, lyg tai būtų žmogiškos prigimties įstatymas, jos netobulumo ženklas" (*Lyrinė Poezija Prancūzijos* (Tęsinys 4-ame puslapyje))

Vygandas

PRIESAIKA

*Sturpi minutė. Spaudžiamės prie stalo
Ir girdime, kaip dusliai širdys plaka.
Iš akmenio kalti veidai išbalė,
Lyg beržas ten prie pievų tako.*

*Atrodo, pervers sieną žvilgsniai rūstūs.
Ir akmenys kalėjimų drebės.
Kai žemė sutemoj kraujuose plūsta,
Ar gaila žiedo, sumintos gėlės?*

*Negaila. Niekad mums negaila,
Kad išvagojo veidus rūpesčiai raukšlėti,
Kad požemiuose puvo mūs jaunystė,
Tik gaila, kad kovos draugų veidai kaulėti
Be atminimo ženkle žemėj vysta.*

*Širdy mes nešam žuvusių vardus
Ir vargą nebaigtą draugų suarsim,
Tik kalkim kryžių, puoškim jų kapus,
Kad žemė mūs kovų kraujuotas varsas
Išvystų pro kalėjimų vartus.*

*Rūsti minutė. Glaudžiamės prie stalo.
Krūtinėj širdys žemei kovą plaka.
Iš akmenio kalti veidai išbalė
Lyg beržas ten prie pievų tako.*

1957 m. Lietuva.

DIENŲ SKEVELDROS

1.

Šmuikterėjau, kaip slyvutė vaikas. Kaip saldaiūką. Ar kitą kurį skanėstą. Tai str. "Zuzana be senių". Tai apie Marie-Clémentine Valadon — pavainikę, prancūzės kaimietės dukrą, kuri, kaip str. autorius Jerzy Tępa pabrėžia, buvo savo epochos (ypač Dreyfuso bylos ir I Pasaulinio karo laikotarpyje) įdomiausia moteris. JAV intelektualams ji gana gera pažįstama: P. Deitch Gallery 1956 m. buvo suruošus josios kūrinių parodą. Viską išpirko. R. Coughlano monografija "The Wine of Genius" buvo akstinu įgarsėjusiai (1958 m.) knygai "The Man From Montmartre", kurią čia pat užpirko Hollywood, ir ruošia filmą. Ji — Valadon — juk dailininko Utrillo motina.

Vai, kol patapo pirmąja pasaulyje Mimi — milijoniere ir įsikūrė Saint-Bernard pilyje, valgė duoną, dažnai vogtą, badavo ir miegodavo kur Paryžiaus užkauburiuos ar ant bulvarų suolų. Gimė 1865 m. Kone vaikas atsibastė į didmiestį. Buvo siuvėja, tarnaitė, kelnerė, cirkininkė, pardavėja halėse ir iš viso "be profesijos". 15 metų amžiaus patenka į Montmartre, ir nuo tada nebeatskiriama nuo dailės gyvenimo. Per 7 metus pozavo dailininkui Puvis de Chavannes (kas atsimena "šventia-

me Alke", tai ji buvo kaip modelė net 15 moterų ir vyrų pozų). Pastebi ją Renoir, ir netrukus visas Paryžius stebisi "Mergaite su kasomis", "Šoku kaime", "Miesto šoku". Degas grožisi ja, ir moko ją paišybos. Pamodeliuoja jinai ir visai eilei kitų garsenybių, k. a.: Toulouse — Lautrec, Gauguin ir Van Gogh. Ji įkvėpė ir ne vieną — ne vieną poetą. Dienų dailininkų dirbtuvėse, nakčia — po smulkes (in ten girti, kaip ir ji, dailininkai anglimi užpairo visas scenas, visur ji-ji!). Vieną pošelių naktį pažįsta asekuracijos valdininką Boissy. Diletantas. Dailininkų prielipas. Girtuoklis. Erotomanas. Improvizatorius. Ir gimsta Maurice. Bobutė Madeleine paima kūdikį į globą (su linksma rezignacija pastebi, kad jau trečia Valadonų giminė karta gimsta be tėvo, bet... Prancūzija atlaikys, nežus!). Bobutė kas rytas pamirko drobūtės gniužuliuką raudonajame vyne ir — čilpia sau Maurice, čilpia, ir girdi bobutės maldas, keiksmus, gana neblaivią dainą, atodūsius, čilpia vyną, ir stebi kūdikio žvilgsniu Paryžiaus saulėlydžius ir aušras. Tokiomis higienos sąlygomis kūdikis turėjo po mėnesio mirti, bet išgyveno 72 metus (pieno per visą amžių neragavęs). Kūdi-

(Tęsinys 2-me pusl.)

(Atkelta iš 1-mo psl.)

kis pradėjo šliaužioti, klykti, o motina iš atelier į atelier (žinia, pinigų vaiko maitinimui užneša; Madeleine prie vyno priduria... garsvyčių, krienių, pipirų, ir kt.). Vieną vidurnaktį, kai varpai skambino, Toulouse — Lautrec į panelės Valadon plaukus supila šviesiojo, kaip ir ana naktis, vyno stiklinę. Tai meno krikštas. Marie-Clémentine "mirė", "gimė" gyventi Suzanne Valadon. Ir iš tikro vieną 1883 m. dieną Zuzana nebeatėjo į Renoir atelier. Dailininkas sunerimo ir nuėjo ieškoti. Praveria duris ir nustemba: ant grindų, ant stalo pilna drobių ir škičių. Ir anstare meno istorijon įėjusius žodžius:

— Tai ir tu?!

Toulouse - Lautrec pasiima jos drobių, škičių, žinoma, ir ją pačią, ir nueina pas Degas. Senasis meno liūtas žvilgteria, ir paletė vožia į klubus: "Esi mūsų šeimos!"

Suzanne mirė 1938 m. Ties jos kapu kalbėjo Prancūzijos premjeras Herriot. Jis tautos vardu gerbė analfabetės kaimietės dukrą, kuri savo aistra darbu ir giedra gyvenime perėjo į istoriją.

Kas ji kaip dailininkė? Jos aktai tai ne Venera, ne Amazonė, ne kurtizanė ir ne vaidalas, tai moters iš kaimo ar miesto proletariato. Be rūstybės dažų. Bet ir be padailinimų. Tokios, kaip gyvenime, kaip kasdien, laiko bėgmė, darbo tėkmė. Ji ir savo portretus pašė be... "pasigailėjimo": 19 metų amžiaus, kaip kaimo merginos (sveikas kūnas, bet banali galva, abejingos akys); 60 metų amžiaus — sujauktas veidas, gyslotas sprandas, nustumę krūtys. Jos paveikslų moters nevaikšto po kirpyklas, nežino lūpų dažų, bet nėra ir "kapitalizmo aukos" (kaip pas Käthe Kollwitz). Normalios. Natūralios. 19 amžiaus pabaigos ir 20 a. angaje.

Bet grįžkime prie Maurice. Jis, paaukęs, gavo ispano filantropo Utrillo pavardę. Motina išteka, išsiskiria. Girtuokliana. Bet sūnami rūpinasi. O sūnus? Juo gilyn į amžių, gilyn degtinėn. Jo visas amžius — sakyk, pasivaikščiojimas tarp smuklės ir beprótamo. Motina užrakina sūnų. Duoda degtinės normą, bet... be saiko dažų, popieriaus ir drobės. Bernheim-Jeune galerija pasirašo su Suzanne ir jos sūnum Utrillo sutartį: — už kūrybą moka po milijoną frankų kas metai!

Kai 1935 m. per gimtuves (1865—1935) = 60 ar ne?) svečiai įkauso, senutė lyg voverytė užšoko ant stalo ir, iškeldama nebaigtą gerti šampano stiklą, sušuko:

— Vive l'amour!

Šis šūksnis kitų lūpose būt buvęs melas ar banalas, bet pas Suzanne jis buvo gyvenimo tiesa. Palaida užu namų, ji buvo griežta ir motiniška

savo sūnui palaidūnui ir genijui Utrillo. Palaida, bet ne Akademijos narių ar nusipelnusių legionierių, bankininkų ar pirklų ar kitų turtu pertekusių senių tarpe, ji ėjo su meno bohema, girta, pervargus, bet kurianti ir kurti įkvepianti. Ji ne iš Senojo Testamento, kas seniai iš pasaly godisi. Ji meno aistra ir akslinas. Bičiulius dailininkus iš anksto prisaiškino: — ... jokie škico ties kapų duobe, nesgi gyvenimas tekūpa už kapinių vartų...

2.

Vartau naujausią (kaip atomo ir erdvių amžiui ir dera!) "Literatūros ir Meno" nr. (50, arba — 1958. 12. 13 d.). Pati antraštė urėdo buože kvepia, nes "Dailininkai, arčiau gyvenimo!" (Tai apie ("Tarybų") Lietuvos dailininkų III suvažiavimą. Velniai gi žino (jei taip leidžiama sočiai nusiškai!), kodėl anapus klesti... skundas! Cituoju:

V. Jurkūnas taip pat pasisakė dėl gana plačiai suvažiavime diskutuoto klausimo — peizažo žanro. Jo nuomone, nukrypimas į peizažą, susmulkėjimas, žavėjimasis intymiais gamtos kampeliais atspindi ir tam tikrą dailininko pasaulėžiūrą — skurdumą, interesų ribotumą. Nejaugi, pareiškė kalbėtojas, grandiozinių statybų, didingo septynmečio plano akivaizdoje mes galime pasitenkinti lyriniais, kameriniais ar kitokiais gamtos vaizdeliais?

Vienų vienas, kurs peizažo ginti išėjo, tebuvo tapybos biuro pirmininkas A. Savickas (jau esame minėję jo nuomonę apie peizažą). Bet ir jis ne frontiniu puolimu, o... partizaniniu užėjimu iš šono. Gynė, kai puolė kompoziciją ir portretus. Tarp kita ko, tarė:

"Negerai, kad mūsų dailininkai - portretistai vis dar neišsivaduoja iš labai siauro diapozono portretuojamų žmonių atžvilgiu (giminės, draugai, kultūros darbuotojai)"

"Kaip iš "L. ir M." Nr. 49 matyti, VLKJS parodoje iš 1500 eksponatų tebuvo ... 36 portretai (ir "tik keli yra darbininkų ir kolūkiečių").

Skundžiasi ir J. Surkevičius:

— "respublikos teatro dirba tik 10 etatinių dailininkų, o tuo tarpu jų respublikoje yra arti keturiasdešimties", ir nukenčia spektaklių meninis scenovaizdis.

Skundžiasi A. Šiekštelė:

Valdyba mažai dėmesio skyrė jauniems dailininkams, nepakankamai domėjosi ir rūpinosi jais. Visai nesutvarkytas dailininkų įdarbinimo klausimas. Kartais jie skiriami piešimo ir braižybos mokytojais į vid.

mokyklas, bet jų disciplinų pamokas čia galima suskaičiuoti ant pirštų. Ypač aktualiai jauniems dailininkams problema — tai dirbtuvių problema. Visasąjunginės ir mūsų respublikos Ministrų Tarybos nutarimuose buvo pažymėta, kad naujų gyvenamųjų namų projektuose turi būti numatytos mansardos - dirbtuvės dailininkams. Tačiau šio gero nutarimo projektavimo ir statybinės organizacijos nevykdo.

Skundžiasi ne vien vyrai. Turi skausmų ir moterys dailininkės. Va, P. Svičiulienė:

Dailininkai, eksponuojamų kūrinių autoriai — reti svečiai lankytojų tarpe, neišvyksta su parodomis į rajonus, kur būtų puiki proga susitikti su liaudies žmonėmis, papasakoti jiems apie savo darbą, pabendrauti ir pan. Paprastai mūsų parodos iškilmingai atidaromos, ir tuo lankytojų "bendravimas" su dailininkais baigiasi. Dailininkai vengia tokio visuomeninio darbo, kaip paskaitų meno klausimais skaitymas. Pagaliau, reikia pasakyti, kad tokioms paskaitoms labai trūksta ir pavaizdavimo priemonių, kaip diafilmų, trumpametražinių kino filmų apie mūsų dailę ir jos kūrėjus.

Beje, skulpt. J. Mikėnas skundžiasi, kad kompozitoriai nepalaiko ryšių su dailininkais, o rašytojai nesidomi dailininkų kūryba.

Skundas, vai skundas liejasi iš P. Gašunės (kai kalba apie specialių atskirų patalpų-paviljonų proginiams, kilnojamosioms ar kt. pobūdžio parodoms reikalą), iš P. Gudyno (niekas nesirūpina dailėtyros kadru paruošimu). B. Motūzas (niekas neruošia kvalifikuotų restauratorių kadru) ir t. t. ir t. t.

Dar pasiskaitykime:

Dailė, estetika turi būti kuo glaudžiausiai siejama su gyvenimu, turi tvirtai jaugti į mūsų buitį, kalbėjo dail. F. Daukantas. Deja, šiandien tuo dar pasidžiaugti negalima. Pereikime kuria nors Vilniaus gatve, ir pamatysime mėgėjiškas, neskoningas parduotuvių vitrinas, sustingusius manekenus-neon reklamas, nusibodusias juodas iškabas aukso spalvos raidėmis, viena uniformine sidabro spalva nudažytus judėjimo įrenginius ir pan.

Kažkas liūdno tarp brolių dailininkų gyvenimo ir... darbų. O gal tai... propaganda? Bet ne, tai rašo "Lietuvos TSR rašytojų sąjungos savaitraštis". O gal ir ten įsiterpė... Dr. Živago?

Imkime kitą str. Rašo slapukas ("literatūros stribas") *Literatas*. Kad autorius perėjęs tarybinio saugumo stažą (vulgariai tariant, politruko), matyt iš antraštės: "Reikalin-

gas svarstymas, nepriimtinos tendencijos". Ir gavo K. Umbrasas (Pedagoginio instituto dėstytojas), kad, girdi, "net siūlė lietuvių literatūros istoriją nagrinėti vien literatūrinių kryptų vystymosi požiūriu, o dabartinį, tarybinę literatūros istoriografijoje priimtą metodą be pagrindo apšaukė sociologizavimu" (visa tai "sudarė... neprincipingumo išpūdį").

Gavo barti ir Vilniaus Valst. universiteto dėstytoja V. Zaborškaitė, nes ji savo pranešime lietuvių literatūroje pasireiškusias simbolizmo, impresionizmo, neoromantizmo kryptis pasiūlė vadinti ne dekadentizmo, o modernizmo vardu.

Gavo V. Škėma (vargšas įsiterpė į diskusijas), pasiūlęs meno kūrybos reiškinis aptarianti vartoti ne metodo sąvoką, o meninės programos sąvoką (br... išdrįso atmesti "socialistinio" realizmo metodą!).

Iš viso "neteisingos tendencijos", deja, kaip kalbėjo B. Pranskus ir K. Korsakas, "nebe pirmas kartas pasireiškia kai kurių mūsų literatūros mokslo darbuotojų raštuose, paskaitose ar pasisakymuose". Atseit, trūksta "gilesnio ideologinio principingumo".

3.

Imu senesnijį "L. ir M." nr. Skaitytojas V. Abramavičius siūlo atidaryti ekskursijoms ir apskritai lankymui Zapyškio bažnyčią (1946 m. potvynis ją smarkiai apgriovė, bet dabar restauruota), kur šiuo metu "laikomos vietos klebono ir mokyklos direktoriaus baidarės".

Lietuvių kalbos ir literatūros instituto tautosakos sektoriaus vadovas Amb. Jonynas siūlo Joninių vardo nekeisti į Kupolines, nes "liaudinis Joninių ceremonias susijęs tik su bažnytinės šventės išvakarėmis, o ne su šventojo garbei skirta diena. Joninės neturi savy nieko, kas primintų krikščionybę, išskyrus vardą. O tai, kad liaudies Joninės sutampa su bažnytine švente, sėkmingai galima panaudoti antireliginiai propagandai".

Propagandai? Ak, visur ta...propaganda. Ir nesistebiu (žr. "L. ir M." nr. 49) Niujorko šoferiu, apie kurį skaitome čekų L. Aškenazio išpūdžiuos iš JAV ("Indėnška vasara, 1955 m.). Kai autorius įtikinėja šoferį, kad anapus geležinės uždangos gimdymo namai — veltui!, dantų gydymas — gratis!, rentgenas — nei skatiko! vaikų vežimėlis — gratis! Dabar cituoju:

— Užteks, — tarė jis. —

Jūs galite išlipti.

— Aš nelipsiu, — tariau,

— Jūs turite nuvežti mane į Pirmąją aveniu.

— Išlipkite, — pareikalavo jis. — Aš ne propagandai klausytis sutvertas, suprantat? Propaganda man nerūpi, boy. Aš turiu galvoti

(Tąsa 3-iam psl.)

MAKSIM GORKI

Perėjimas

(tesinys)

Mudu išsirinkome vietele netoli juodųjų tuopų grupės, drumzliu po lietaus upeliuko pakrantėje prisirinkome akmenų ir susikūrėme ant jų laužą. Ant kalvos, už kokių dviejų varstų, stovėjo kaimas, jo stogų šiaudai spindėjo rausvu auksu. Smailios tuopos buvo nusidažiusios rudens spalvomis. Tuopas supo pilki kaminų dūmai, tamsinantieji oranžines ir purpurines lapų spalvas bei žydrutėlių dangų tarp jų.

— Eisiu maudytis, — pareiškė Promotovas. — Reikia po tokios netikusios nakties. Patariu ir jums. O kol mudu atsigavinsime — ir arbata užvirs. Žinote, reikia rūpintis, kad mūsų prigimtis visada būtų švari ir žvali.

Kalbėdamas jis rengėsi. Jo

kūnas buvo gražaus sudėjimo, raumenys tvirti, gerai išlavinti. Pamačius jį uoga, nešvarūs skarmalai, kuriuos jis buvo nusimetęs, atrodė dar šlykštesni negu iki šiol... Pasinėrę į deginantį upės vandenį, drėbėdami ir pamėle nuo šalčio, mudu iššokome į krantą ir paskubomis užsivilkome savo drabužius, sušilusius prie laužo. Paskui susėdome prie ugnies gerti arbatos.

Promotovas turėjo skardinį puoduką; jis pripylė jį verdančios arbatos ir pirmąsias pasiūlė man. Bet kipšas, kuris visada yra pasiruošęs pasityčioti iš žmogaus, timpltelėjo vieną iš apsimitimo stygų mano širdyje, ir aš kilniadvasiškai pareiškiau:

— Ačiū! Gerkite jūs pirmas, aš luktersiu!

Aš taip pasakiau, būdamas tvirtai įsitikinęs, kad Promotovas būtinai panorės lenktyniauti su manimi kilniadvasiškumu ir mandagumu, — tada aš būčiau jam nusileidęs

ir pirmas išgėres arbatą. Bet jis tikrai pasakė:

— Na, gerai...

Ir pakėlė puoduką prie burnos.

Aš nusigrėžiau į šalį ir ėmiau atidžiai žiūrėti į tuščią stepę, norėdamas įtikinti Promotovą, kad aš nematau, kaip iš manęs juokiasi juodos jo akys. O jis siurbėjo arbatą, kramtė duoną, pasiskondamas čepsėjo lūpomis, ir visa tai darė kankinamai lėtai. Nuo šalčio man net viduriai drėbėjo, norėjau stačiai nors saujon prisipilti iš arbatinuko virinto vandens.

— Ką gi, — nusijuokė Promotovas, — mandagiai elgtis nebūna paranku?

— Deja! — tariu aš.

— Na ir puiku! Mokykitės... Kam užleisti kitam tai, kas tau paranku ar malonu? Tegū ir kalbama, kad visi žmonės — broliai, bet juk niekas nepabandė to įrodyti metriškai...

— Nejau jūs tikrai šitaip

(Tesinys iš 2-ro pusl.)

apie tai, ką Jūs man meluojate ir dėl to galiu eistis taisykloms nustžengti.

Teisinga pastaba. Mes ne propagandai gimę. Juoba, už lango, kaip matau, atodrėkis, ir vejas žaidžia karklo sibriniuos kaciukuos.

J. Cičėnas

galvojate?

— O kam gi kalbėčiau ne taip, kaip galvoju?

— Juk žmogus, kas jis bebūtų, žinote, visada mėgsta pasirodyti...

— Nesuprantu, kuo sukėliau tokį jūsų nepasitikėjimą manimi! — gūžtelėjo pečiais šis vilkas. — Ar tik ne tuo, kad daviau jums duonos ir arbatos? Bet juk aš taip padariau ne iš broliškumo, o iš smalsumo. Matau, kad žmogus ne savo vietoje, ir noriu

(Tąsa 8-tam rsl.)

Namas parduotas... Naujausių prekių už \$250,000

skubiai turi būti likviduota. Nuolaidos 50%-75% ant visų prekių.

Lietuvių Prekybos Namų pastatas parduotas - visos prekės naujausių stilių likviduojamos. NAMAS TURI BŪTI PALIUOSUOTAS NAUJIEMS ŠEIMININKAMS.

SVEČIŲ KAMBARIO BALDAI

\$59 vertės minkštos kėdės, nylon ar vilnos apmušimu	\$1950
\$200 vertės 2 dalių sofas ir foteliai, naujų stilių. Likviduojama už	\$9900
\$300 vertės 3 dalių nylon sofas, geriausių Amerikos fabriku	\$14900
\$400 vertės 3 dalių nylon sofas	\$24900

VALGOMŪJŲ IR VIRTUVĖS BALDAI

Paskiros kėdės, likusios nuo setų po	\$300
3 dalių virtuvės Formica viršum setas	\$2900
5 dalių Formica setai įvairių spalvų	\$3900
5 dalių Formica setai, vertės \$69, likviduojami po	\$4900
7 dalių virtuvės Formica viršumi stalai su 6 kėdėmis tik	\$5900
5 dalių valgomieji riešuto ar ažuolo medžio	\$9900
7 dalių valgomieji naujų stilių tik	\$12900
8 dalių valgomieji Brazilijos medžio tik	\$18900
9 dalių vertės \$400 valgomieji, likviduojami už	\$28900
Virtuvės kabinetai	\$1250

MIEGAMŪJŲ KAMBARIŲ BALDAI

Naktiniai staliukai, likę nuo setų	\$1200
Brangių miegamųjų pilno dydžio įvairios lovos po	\$1450
Vyriškos komodos, likusios nuo setų	\$3900
Dreseriai su šlifutu stiklo veidrodžiais, riešuto spalvos, likviduojami po	\$6900
\$300 miegamieji, walnut ir ažuolo medžio, likviduojami už	\$12900
\$350 vertės 3 dalių mieg., riešuto medžio po	\$14900
\$400 vertės 3 dalių, 1959 m. stiliaus mieg. po	\$18900

\$500 vertės 3 dalių miegamieji geriausių Amerikos fabriku, likviduojami po

\$22900

SVEČIŲ KAMBARIO KAVOS STALIUKAI IR LEMPOS

\$10 vertės lempos įvairių spalvų, likviduojamos po	\$295
\$20 vertės lempos likviduojamos po	\$650
\$30 vertės lempos dabar tik	\$950
\$40 vertės lempos išparduodamos po	\$1450
\$20 vertės lempų dabar turimieji staliukai po	\$995
\$20 vertės kavos staliukai ažuolo, riešuto ir raudono medžio po	\$995
Puikiausios paveikslai, gražiausi vaizdai tik	\$950

KILIMAI

Maži kilimėliai — kilimų pavyzdžiai po	\$99c
Kilimų pavyzdžiai 27"x54" po	\$485
Kilimų pavyzdžiai 4.16x6 pėdų po	\$995
Vilnoniai kilimai įvairių spalvų, likviduojami po	\$4900

MATRACAI

\$29 vertės spyruokliniai matracai, likviduojami po	\$1750
\$39 vertės spyruokliniai matracai, likviduojami po	\$1995
\$49 vertės spyruokliniai matracai, likviduojami po	\$3450
Hollywood lovos su plastic headboard po	\$3900
\$90 vertės Hollywood lovos puikiais matracais po	\$4900

VIRTUVĖS PEČIAI, ŠALDYTUVAI, TELEVIZIJOS, SKALBIMO MAŠINOS

Virimui porcelano gazo pečiai, likviduojami po	\$7900
Šaldytuvai General Electric, Hot Point, likviduojami po	\$15900
Televizijos aparatai naujausių stilių 21" po	\$16900
Skalbiamos mašinos 1959 m. modelio po	\$7900

Šimtai įvairiausių prekių turi būti išparduota nežiūrint kainos. Paskubėkite - tokios geros progos niekad nebus! Krautuvė užima pilnus tris lotus ir du aukštus.

Lietuvių Prekybos Namai-Furniture Center, Inc.

3224 SOUTH HALSTED STREET

Telefonas: Victory 2-4226

Krautuvė atidaryta: pirmadieniais, ketvirtadieniais ir penktadieniais nuo 9:00 val. ryto iki 9:00 valandos vakaro. Kitomis dienomis nuo 9:00 valandos ryto iki 6:00 val. vakaro. Sekmadienį nuo 12:00 val. dienos iki 5:00 valandos po pietų.

(Tęsa iš pirmo pusl.)

cūziroje, II, p. 15). Šios doktrinos atžvilgiu Brunetiėre niekada nesikeitė. Taip sakymas, jis dar nežinojo Šopenhauerio filosofijos, kurią jis vėliau pasisavino. Vienoje iš savo pirmųjų paskaitų 1886 m. apie "Pesimizmo priežastis" Brunetiėre jau pasirodė entuziastingas šios filosofijos gynėjas. Gi Darvino bei Spenserio mokiniu jis patapo dar ankščiau. Vienas iš jo pirmųjų straipsnių, .tilpęs *Mėlynoje Apžvalgoje* 1875 m., buvo "Transformizmo evoliucija". Evoliucinė doktrina *Rūšių Kilmėje* (1859) jam atrodė pats didžiausias žmogaus dvasios produktas, sykiu filosofinis bei mokslinis, atsietas tačiau nuo moralės; — Brunetiėre niekada neabejojo morale ir jo laikysena šiuo požiūriu niekada nesikeitė. Tačiau bendrai paėmus jis buvo evoliucionistas; tai rodo jo gyvenimas, jo galvosena bei jo raštai.

Brunetiėre, karštas tradicijų gynėjas bei aršus tuolaikinio natūralizmo priešininkas, neišvengė tačiau patsai natūralistų įtakos. Rekomenduodamas objektyvumą kiekvienam meno veikalui bei teigdamas tikslų natūros perdavimą, kaip vieną iš pačių pagrindinių meno kūrinio savybių, jis pasirodė esąs jo nemėgstamų natūralistų (Zola, Maupassant, Daudet, Huysmanns) mokinys. Tarp kitko Brunetiėre nekenė šabloninių formulių meno kritikoje ir bodėjosi konvencinėmis tiesomis. Jo asmenybės giliame viduje slėpėsi aiškiaregiškumas bei budrumas nebūti suviliotam bei apgautam nei žmonių, nei jų skelbiamų idėjų. Jo plati erudicija jį įgalino stebėti realybę iš kiek galima arčiau ir ją perduoti kaip galima tiksliau. Literatūros istorijoje jis atitaisė nemažą skaičių netikslų idėjų bei klaidingų įvertinimų. Brunetiėre perdavė realybę su dideliu tikslumu bei originalumu.

Bossuet (1627—1704), garsus pamokslininkas, kuris kovojo už "palaikymą, apgynimą bei sustiprinimą", buvo Brunetiėre stabas. Su dideliu uolumu jis studijavo šį oratorių, "šį didį Bossuet", — rašė Brunetiėre, "kurio prieglobstyje, deja, aš negaliu pasislėpti". (Giraud, *Brunetiėre*, p. 69). Iš Bossuet jis paveldėjo argumentacijos stiprumą bei logikos tikslumą. Iš Bossuet jis pasisavino tvirtą stilių, oratorišką išraiškos toną ir ekspozicijos greitumą bei trumpumą.

Kaip literatūros kritikas Brunetiėre daug ko pasimokė iš šveicaro protestanto Aleksandro Vinet (1797 — 1847) (kritiko, persiėmusio moralinėmis idėjomis). Iš Vinet Brunetiėre kaip tik ir išmoko užakcentuoti savo veikaluose moralinius klausimus. Savo dvasios formalumui mūsų autorius pasisavino kai ką ir iš kitų to laiko intelektualų: iš

Hippolyte Taine (1828—1893) filosofines idėjas ir mokslinio darbo metodus; iš Désirė Nisard (1806—1888) klasikinio tobulumo kultą; iš Augustin Sainte-Beuve (1804—1869) istorijos sąvoką bei tikslios ir smulkios erudicijos skonį.

Suformuotas pačių gerųjų klasikų, filosofų bei puikių savo šimtmečio eruditų Brunetiėre metasi akcijon su visa savo inteligencija, darbo jėga bei savo nenumaldoma energija. Filosofijoje jis yra evoliucionistas ir pozityvistas, politikoje liberalas, demokratas ir respublikonas, religijoje antiklerikalas ir laisvos minties šalininkas. Išauklėtas pamaldžios motinos, priešingas tačiau tėvo autoritetiškumui, jis nematė religijoje nieko kito, kaip tvankias šeimynines tradicijas, kuris jis pasitesngė greit atsikratyti, kad galėtų būti laisvas žmogus. Brunetiėre turėjo natūralią aversiją bet kokioms misticizmo formoms ir nepasitikėjo jausmingumui religijos dalykuose.

Jo veikimo laukas pirmiausia buvo literatūros kritika. Čia vieta buvo tuščia. Sainte-Beuve jau buvo miręs. Taine buvo užsiėmęs istorijos mokslais. Tiktai Edmond Scherer ir Emile Montėgut dar rašė kritikos straipsnius, tačiau abu neturėjo reikiamo autoriteto šio sunkaus uždavinio išpildymui. Apie 1875 metus nebuvo literatūros kritiko, kuris būtų buvęs tikras ir autoritetingas teisėjas. Ir kaip tik tuo momentu, kai mūsų jaunasis rašytojas įžengė scenon, prancūzų tautinę tradiciją atakavo trys priešininkai: natūralistai, kurie buvo jau pasiekę savo garbės apogėjų, pasivėlinę romantikai ir pagaliau eruditai. Natūralistai, pagal Brunetiėre, kompromitavo savo avantiūromis gerą meno doktrinos reputaciją, leisdami į literatūrinį pesimizmą bei grubumą. Paskutinieji romantikai poetai, dramaturgai bei kritikai apleido žmogaus natūros studijas, ir literatūra jų rankose pasidarė beskonė ir vaikiška. Gi eruditai, anot Brunetiėre, perkeldami studijų centrą į viduramžius, pridarė skriaudų klasikinei literatūrai. Prieš visus šiuos tautinės radacijos priešus Brunetiėre vedė aršią kovą. O viena iš pagrindinių jaunojo kritiko idėjų ir buvo ta, kad vis dėlto tradicija egzistuoja, kad mes negalime ją paneigti arba stengtis ją sugriauti; ji priverčia mus ją pripažinti ankščiau ar vėliau. Tačiau šis ortodoksas, sveiko proto apaštalas bei tradicijos gynėjas būdavo kartais nepaprastai liberalus. Savo brangiuosius klasikus jis traktuodavo su tokia pat laisve kaip ir jo meto rašytojus. Brunetiėre visada lieka tradiconalistas ir jo pirmas uždavinys yra sukurti sau morale, kadangi "natūra yra amoralė, visiškai amoralė, sakyčiau, iki tiek amoralė, kad moralė, tam

4 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — ŠATURDAY, JANUARY 31, 1959

tikru požiūriu, ypač savo kilmėje, yra ne kas kita, kaip reakcija prieš mums gamtos duodamas pamokas bei patarimus". (Brunetiėre, *Discours de Combat*). Todėl literatūra mūsų autoriui "nėra laiko praleidimas... Literatūra ir menas yra civilizacijos žiedas: tai yra politika ir karas, legisliacija ir papročiai, tai yra žmonių bei sąlygų keitimasis, kas ir sudaro literatūros substanciją" (*op. cit.*).

Per tradiconalizmą Brunetiėre nuėjo į katolicizmą, kadangi jis, pagal mūsų autorių, buvo vienintelė vertinga religinio sentimentų išraiška ir tik katolicizmas suteikias visuomenei nepajudinamą armatūrą. Brunetiėre buvo tradiconalistas, ir gana keistas, nepriklausomas tradiconalistas, kuris mokėjo paklusti taisyklei, neatsisakydamas savo minties autonomijos bei savo teisių laisvės.

Anuo momentu atrodė, kad su Taine baigėsi teorijų bei generalinių formulių laikas. Tačiau ne, kadangi Brunetiėre, ateidamas po jo, pritaikė literatūros kritikai savo geometrijos ir logikos savybes bei savo abstrakcijos jėgą ir tuo būdu sukūrė nuosavyją doktriną. Savo kritiką jis bazavo Darvino natūralia istorija. Dar 1879 metais, viename straipsnyje apie poetą Auguste Vacquerie (1819—1895), Brunetiėre rašo: "Literatūros žanrai turi savo likimą, kuris keičiasi. Kaip visi šio pasaulio daiktai, jie gimsta, kad mirtų. Jie susinaudoja begimdymai šedevrus" (Giraud: *Maitres de L'heure*, I, p. 85).

Visa Brunetiėre doktrina yra tradicijoje. Ji remiasi žmogiško proto pastovumu, tuo tarpu kai evoliucinis metodas suponuoja nuolatinę mutaciją. Brunetiėre pavaizduoja kaip literatūriniai žanrai pamažu formuojasi, gimsta, išsivysto ir paskiau išyra, duodami pradžią kitiems žanrams.

Savo *Prancūzų Literatūros Istorijoje* jis pastebi, kaip prancūzų tragedija, išėjus iš religinių ceremonijų, eina per "stebūklus" (XIV š.) ir "misterijas" (XV š.), nuo Jodelle iki romantinės dramos, formuojasi šimtmečių bėgyje, turi savo gerus šansus bei nepasisekimus ir pagaliau išsiriša į romantinę dramą. Jis pastebi kaip meno kūrinys išeina iš serijos tų kūrinių, kurie buvo jo pirmtakai, kitaip saktant, autorius nustato tikslų veikalo veikalui įtaką. Literatūrinis žanrus, kaip poeziją, tragediją, romaną jis traktuoja kaip tikras būtybes turinčias atskirą ir nepriklausomą gyvenimą nuo menininkų bei rašytojų kaprizų. Pas Brunetiėre mes randame terminus kaip "gyvybinė konkurencija", "stipriojo išsilaikymas", "natūrali selekcija". Ši literatūros žanrų evoliucijos teorija reikalauja iš kritiko nuolat turėti omenyje platų literatūros periodą napamirštant paskiro autoriaus originalumo. Tik Brunetiėre tą galėjo realizuoti.

Šitime plačios apimties kadre jis randa tinkamą vietą Kornelio bei Rasino galingiems ir individualiems genijams, kurie visgi buvę ne kas kitas, kaip laimingas šansas, turėjęs teigiamų bei neigiamų galimybių kas liečia jo egzistenciją, nuostabus įvykis prancūzų tragedijos istorijoje bei atsiktiktinumo vaisius. Užtu absorbuo didelius literatūros genijus bei juos sutriuškines savo impresionuojančios bei didingos sistemos svoriu (kaip tai darė Taine!), Brunetiėre skiria šiems genijams prideramą rolę ir juos padaro esminiais literatūrinų žanrų evoliucijos faktoriais. Tos yra Brunetiėre metodo geros savybės.

Tokia yra, bendrais bruožais, gana originali Brunetiėre teorija. Ją sukūręs jis ją išdėstė Normalioje Mokykloje 1889—90 metais ir ją išvystė daugelyje straipsnių, paskaitų bei fomų. Šiai doktrinai sukurti bei jai išdėstyti Brunetiėre turėjo plačią ir gilią informaciją, daugybę argumentų, virtuozinę dialektiką bei nepajudinamą tikėjimą savo doktrinos tikrumu.

Si imponuojanti ir didinga doktrina turėjo, deja, ir savo trūkumus, kurių pagrindinis yra tas, kad ši literatūros žanrų evoliucijos teorija negalėjo apimti visos literatūros. Ši teorija pažeidžia realybę, praidama patylomis arba atmesdama gana svarbius autorius, nes jie netelpa į šios doktrinos rėmus. Ponią de Sévigné, Saint-Simon, Baudelaire negalima patalpinti į jokių rėmus. Ką daryti su jais? Geriausia jų neminėti, kaip tai daro Brunetiėre. Pagaliau, suprasdamaš literatūros kritiką kaip grynai racionalų procesą, Brunetiėre apsiriboja diskusija, įvertinimu bei klasifikacija. Literatūros kritikai reikėjo laukti Anatole France ir Jules Lemaitre, kurie daugiau domėjosi meno veikalų individualiniu grožiu.

(Bus daugiau)

Kairio knyga LIETUVA BUDO

NAUJIENOSE galima gauti tik ką iš spaudos išėjusią Stepono Kairio knygą LIETUVA BUDO. 416 didelių (6x8½) puslapių, kieti viršeliai. Kaina \$5.50

CHICAGO SVARIAUSIAS IR MODERNISKAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

PETRO ŠIRVOKO NUOTYKIAI

Vienas aukštą mokslą lankęs žmogus, Bostono sieloganis, atsiuntė Petru Širvokui laišką, patardamas jam susipažinti su Betinos Baxter stebūklais. Šis štukorius, matyt, nežino, kad Petras Širvokas savo knygoje yra aprašęs daugiau stebūklų ir su juo nutikusiu įvairiausių nuotykių, negu bet kurios panos knygoje galėtų būti suminėta. Svaisto knyga apie Petro Širvoko stebūklus ir nuotykius bus pasijusta, kai du doleriai ateis tokiu adresu: NAUJIENOS, 1739 S. Halsted Street, Chicago 8, Illinois.

Po "Lietuvos TSR istorijos šaltinius" besizvalgant

Knygos antraštės puslapis ir pratarinė

Lietuvos TSR Mokslo akademija - istorijos institutas

"Lietuvos TSR šaltiniai" III tomas

Lietuvos darbo žmonių kova dėl tarybų valdžios

1917—1919 metais

Redakcinė kolegija: A. Gaigalaitė, K. Jablonskis, J. Ziugžda
(vyriaus. redaktoriai)

Rinkinio sudarytojos: O. Adomaitė, A. Gaigalaitė.

Knygą išleido Valstybinė, politinė ir mokslinė literatūros leidykla. Vilnius — 1958. Knyga turi 326 puslapius. Be knygos turinio, jo gale yra surašyti "Svarbesnieji 1917—1919 metų įvykiai", „Geografinių vardų rodyklė“, „Pavardžių rodyklė“ ir chronologinis šaltinių sąrašas. Knyga rūpestingai sutvarkyta, gražiai išleista, bet turiniu gerokai išblaškyta ir visa parinkta, kas patarnauja Lietuvos komunistų partijos didvyriškumui, jos neklaidingumui, jos pasirinkto kelio teisingumui įrodyti, todėl tyrinys šališkas. Tie šaltiniai ne istorijos mokslui surinkti, bet komunistų partijos propagandai.

O vienok, gerai kad ir tokie Lietuvos TSR istorijos šaltiniai išėjo. Jie įneša daug šviesos į tai, kaip kūrėsi Lietuvos komunistai; kurios valstybės interesams jie tarnavo; kas jiems vadovavo ir kam jie priklausė.

Kas tai knygai parašė pratarinė, nėra pasakyta. Pratarinė, kaip ir toje knygoje skelbti dokumentai, daug kur nusikalsta tiesai ir patys sau prieštarauja.

Pratarinėje yra pasakyta, kad Pirmojo Pasaulinio karo metu, vokiečiams okupav. Lietuvą, mokyklų Lietuvoje buvo maža ir jose mokytojavo menamai vokiečių kariuomenės karo invalidai.

Visiems yra žinoma, kad tos okupacijos metais Lietuvoje mokyklų (turima galvoje pradžios mokyklas) buvo daugiau, negu caristinės Rusijos okupacijos metais, ir mokyklose buvo dėstoma lietuvių kalba. Gal... gal koks nors ir mokytojavo vokiečių karo invalidas, bet tai buvo tik renybė.

Ten pat kitoje vietoje pasakyta, kad Vilniuje tos okupacijos metu Rusijos darbininkų socialdemokratų partijos organizacija kartu su eserai išleido keletą atsišaukimų, nukreiptų prieš vokiečius okupantus. Faktas, kad Vilniuje tada nebuvo RSDDP organizacijos.

Yra grynas prasimanymas, kad menamai 1918 m. gruodžio 31 d. iš Vilniaus, tarybų valdžios spaudžiami, pasitraukė vokiškųjų okupantų kariniai daliniai. Tada vadina moji tarybų valdžia kaip peilytė pasislėpusi po šluota tupėjo, ir net nosytės neparodė, tada, kai sausio 1 d. lenkų jaunikliai be jokio šūvio užėmė Vilnių. Ir jie, tie ginkluoti lenkų jaunuoliai, ne Vilniaus

darbininkų atstovų tarybą puolė, bet Vilniaus darbininkų profesinių sąjungų biuro patalpas, kur posėdžiavo to biuro susirinkę keli nariai.

Toje pratarinėje rašoma ir apie Tarybų Lietuvos raudonąją armiją. Tokios nebuvo, o buvo Rusijos raudonoji armija, įsibrovusi į Lietuvą, vokiečių kariuomenės daliniais besitraukiant į Vokietiją.

Ten pat yra pasakyta, kad 1918—1919 m. Vilniuje veikė 20 profesinių sąjungų ir jos jungė 20 tūkstančių darbininkų. Tada tokio skaičiaus darbininkų Vilniuje nebuvo, nes okupacijos metų badas ir kitos priežastys stipriai prareitino darbininkų gretas Vilniuje. Net caristinės Rusijos okupacijos metais tokio darbininkų skaičiaus Vilniuje nebuvo. Buvo daug amatininkų, pusiau amatininkų, prekybos tarnautojų, bet žymiai mažiau darbininkų.

Vilniaus darbininkai organizavo profesines sąjungas ne pagal bendrus pramonės branzus, bet atskiromis įmonėmis. Tik spaustuvių darbininkai turėjo bendrą visiems tos specialybės profesinę sąjungą. Kadangi darbininkai į profesines sąjungas būrėsi įmonėmis, todėl ir buvo toks didelis skaičius tų profesinių sąjungų.

Tokių ir kitokių tiesai nusižengimų kupinas tas pratarinės žodis. Komunistinei propagandai, agitacijai gal jis ir gali patarnauti tiems, kas kritiškai atpratęs galvoti, bet istorijos mokslas tuo pratarinės žodžiu negali pasinaudoti, nes tai būtų istorijos mokslo žalojimas.

Kas pirmiau atsirado: višta ar kiaušinis?

Pasitaiko (ir yra) tokių, kurie paklysta tarp trijų pušų, bent taip šnekama. O štai komunistų partijos istorikai tikrai paklydo tarp savo istorinių suvažiavimų.

"Lietuvos TSR istorijos šaltiniuose" skyrelyje svarbesnieji 1917—1919 metų įvykiai pasakyta, kad 1918 m. spalio 1—3 d. Vilniuje įvyko Lietuvos ir Baltarusijos komunistų partijos pirmas suvažiavimas. Apie tą "garsų" partijos steigiamąjį suvažiavimą V. Kapsukas rašė 1922 m. "Komunaro" Nr. 2 ir "Tiesoje". Tai vienintelis dokumentas, kuriuo remiantis ta data pagrįstas Lietuvos komunistų partijos atsiradimas. Tos korespondencijos autorius tam suvažiavime nedalyvavo. Partija bu-

vo pavadinta Lietuvos ir Belorusijos komunistų partija. Dabar komunistų aiškinama, kad tos partijos buvo pasirinktas toks pavadinimas dėl to, kad partija jungė vokiečių okupuotą Lietuvą ir okupuotus Vakarų Belorusijos rajonus... Tegu bus taip! Bet tuose šaltiniuose yra įdėta Lietuvos ir Belorusijos komunistų partijos konferencijos įvykusios 1919 m. vasario 2 d. rezolucija, kuri sako ką kitą. Ten pusl. 149 pasakyta:

"Kadangi 1) komunistų judėjimo tikslas — ne skaldyti, bet vienyti įvairių šalių ir tautų proletarų mases, 2) kadangi Lietuva ir Belorusija taip savo ekonominiu, taip tautiniu sąstatu turi daug panašumo, 3) kadangi bendra kova su einančiu iš lenkų buržuazijos pusės kontrrevoliucijos pavojumi reikalauja sudaryti vieną frontą, 2-ji Lietuvos ir Belorusijos komunistų partijos konferencija randa, jog Lietuvos ir Belorusijos unija yra didžiai pageidaujama, jog susijungimas bus pirmu žingsniu tolimesniai susivienijimui federacijos pamatais visų Tarybinių respublikų".

Tai štai kur vedė Lietuvos ir Belorusijos komunistų partijos įsteigimas! Nors Laikinosios revoliucinės darbininkų ir vargingųjų valstiečių valdžios manifestas paskelbtas 1918 m. gruodžio 16 d. kalba tik apie Lietuvos sovietų respubliką ir tarp tą manifestą pasirašiusių nėra nė vieno Belorusijos atstovo. 1918 m. gruodžio 22 d. RSFSR liaudies komisarų sovieto dekretu taip pat pripažinta tik Lietuvos sovietų respublika. Tas dokumentas tokio turinio:

"1) Rusijos tarybinė vyriausybė pripažįsta Lietuvos tarybų respublikos nepriklausomybę. Aukščiausia Lietuvos valdžia Rusijos tarybinė valstybė pripažįsta Lietuvos tarybų valdžią, o iki Tarybų suvažiavimo — drg. Mickevičiaus-Kapsuko vadovaujamą Lietuvos laikinosios revoliucinės darbininkų vyriausybės valdžią.

2) Rusijos tarybinė vyriausybė įpareigoja visas vakarines ir civilines Rusijos tarybų respublikos valdžios įstaigas ir jo kariuo-

menei visakeriopą paramą kovoje dėl Lietuvos išlaisvinimo iš buržuazijos jungo.

3) Maitinimo liaudies komisariatui ir aukščiausiajam liaudies ūkio tarybai pavedama susitarti su atitinkamais Lietuvos tarybų respublikos organais dėl prekių mainų tarp abiejų respublikų nustatymo".

Tai jau vienas iš klaidžiojimų tarp kelių pušų. O štai dar. Lietuvos ir Belorusijos komunistų partija įsikūrė 1918 m. spalio 1—3 d. O tų pačių metų rugsėjo mėn. buvo tosdar nesamos partijos Vilniaus Vykdomojo komiteto išleistas atsišaukimas... ir pasirašytas Lietuvos ir Belorusijos partijos Vilniaus vykdomojo komiteto. Tas atsišaukimas "Lietuvos TSR istorijos šaltiniuose" ištaisai atspausdintas pusl. 84—85. Vargu tada kas nors Lietuvoje tą atsišaukimą matė ar skaitė, na bent aktas sudarytas.

Ten pat, pusl. 82, J. Galecko įdėti atsiminimai apie 1918 m. rugsėjo antroje pusėje įvykusią Lietuvos ir Belorusijos rajoninę konferenciją Suvalkijoje, netoli Pilviškių, Uzbalių kaime. Ir menamai toje konferencijoje atstovų dalyvavę ne vien tik iš Suvalkijos, bet net nuo Panevėžio ir kitų vietų... Vadinasi, partija dar neveikė, jos vardas dar nebuvo žinomas, bet jau jos būsimu vardu vyko konferencijos... Tai kas pirma atsirado: višta ar kiaušinis?

Tarp kito suminėta, kad toje konferencijoje nuo Lukšių atstovu dalyvavo skulptorius Vincas Grybas, bet pavardžių

(Tęsinys 7-me psl.)

Siųskite siuntinius!

Siunčiame dovanų siuntinius į Lietuvą ir kitus kraštus: naujus gatavus rūbus ir taip pat įvairias medžiagas, maistą, vaisius, akordeonus, siuvas ir mezgamas mašinas, laikrodžius ir kitus daiktus. Siuntinius galite patys čia vietoje sudaryti.

KAINOS PRIEINAMOS.

A M E R L I T
S U P P L I E S C O.

2221 W. CERMAK ROAD
CHICAGO, ILL.

STASYS GRUBLIAUSKAS, Vedėjas.

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi išitikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: CEntral 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų:
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Samb! Šviesa Chicagoje.
Redaguoja: Rita Kavolienė
Medžiagą siūsti: 1938 S. 48th Ct., Cicero, Ill.

2 METAI

NR. 5 (34)

LIBERALO ŽYMĖS*)

Liberalizmas yra kur kas mažiau supainiota sąvoka, nega kai kurios apie jį sprendžiančios galvos. Tiesa, kad savo siūlomais konkrečiais sprendimais liberalai ne visada sutaria. Tačiau tai ir būdinga liberalizmui, kad jį išreiškiančius žmones riša ne tiek detalizuoti sprendimai, kiek rūpestis bendraja problema, kuri kaip tik dažnai ir neleidžia skirtingiems individams pasiekti visiško vienodumo sprendimuose. Toji problema yra laisvės problema. Liberalai yra, kas laisvės problemą laiko esmine žmogiškojo egzistencijos. Kiek šia problema nuosirdžiai rūpinamasi, nesistengiant vieno ar kito jos sprendimo primesti kitiems, esama liberalu.

Bet liberalizmas nėra esmiškai susijęs su jokia kuriuo istorijoje pasirodžiusiu šios problemos sprendimu: jau vien dėl to, kad rūpestis laisve, kaip esmine žmogaus problema, savaime reikalauja palikti laisvę pačiam žmogui šią problemą ir išspręsti.

Pagrindinė, istoriškai susiformavusi liberalizmo premisa galėtų būti šitaip nusakyta: laisvė yra problema, kurią pati egzistencija iškelia kiekvienam žmogui, kaip pagrindinę sąlygą jo žmogiškėjimui, ir kuri tegali būti išspręsta jo paties asmeniniu išpareigojimu, bendradarbiaujant su kitais žmonėmis ir į juos atsižvelgiant, bet galutinai atsakinga už savo apsisprendimus pasilieka pačiam individui.

Liberalizmas nėra kuris nors specifinis pasaulėžiūriškai formuluotas būdas būti žmogui: jis yra esminė ir būtina sąlyga iš viso būti žmogui, nesunaikinant nei sau, nei kitiems pačios žmogiškumo esmės. Liberalas skiriasi nuo konservatoriaus tuo, kad pirmasis laisvę apsisprendimą, o antrasis nustatyto specifinio, jo paties paveldėto, kelio suradimą laiko esmine žmogaus problema. Totalitarinis žmogus šiuo atžvilgiu panašus į konservatorių tuo, kad ir jis vieną nustatytą, jo paties įsivaizduotą ar priimtą, ateities galimybę supranta kaip visuotinai privalomą. Tiek konservatorius, tiek totalitaristas labai nesimpatišku ir ne sykį kruvinu būdu siejosi, pastebėję kitus skirtingai tikint.

Nuo grynojo individualisto, su kuriuo jisai dažnai sutapa-

tinamas, liberalas atskirtinas tuo, kad jis laisvę suvokia ne vien savo asmenine, bet kartu ir bendruomenine problema, ir tuo būdu už savo apsisprendimą jaučiasi atsakingas ne vien prieš savo sąžinę, bet ir prieš bendruomenę, kurioje jis dalyvauja. Būti atsakingu vien prieš savo sąžinę liberalui atrodo savotišku pabėgimu nuo didžiulio žmogiškiosios atsakomybės problemos komplikotumo. Liberalo "formulė": individualizmas ir socialinis atsakomumas. Ši formulė gali būti gausiai uždokumentuota žymiųjų liberalų gyvenimiškoj patirty.

Nuo libertino, pagaliau, liberalas skiriasi išpareigojimų savo apsisprendimo objektams rimtumu ir jų vykdymo sąžiningumu. *Pagrindinė žymė, be kurios liberalas negali būti nei įsivaizduojamas, yra budri, pareiginga ir kiek pajėgdama objektyvumo siekianti sąžinė.* Tik sąžiningieji gali su laisve gyventi, jos neužnūdydami. Tik tie, kurie pajėgia laisvai išpareigoti ir ištikimai savo išpareigojimus vykdyti, turi teisę reikauti sau laisvės. V. Kp.

IŠ ARTI IR TOLI

Sambūrio šviesos ir Santaros rengiamas *Užgavėnių vakaras* įvyks š. m. vasario 7 d. Western Ballroom patalpose, 3504 S. Western Ave., 8 v. v. Salė dekoruojama dail. Alg. Kurauskos. Šokiams gros Heinz Karney orkestras. Veiks turtingas bufetas ir baras. Staliukus galima iš anksto rezervuoti telefonu HE 4-8836.

Šiandien ir rytoj Clevelande vyksta *Santaros studijų dienos*. Pagrindines paskaitas skaitytų *Julius Smulkštys, Julius Slavėnas ir Algimantas Mackus. V. Gegevičiūtė, Vl. Eikinas, C. Melsbachas ir R. Vaitys* praves diskusijas moderuojant *R. Micželiui*, tema: "Humanitarinių griežtųjų mokslų įtampa, jos problemos ir jos įtaka į organizaciją". Vakare jaunimo pasilinksminimas, šokiai. Sekmadienį literatūrinė popietė dalyvaujant M. Katiliškiui ir Alg. Mackui.

Detroito santariečiai prišuntė 20 dol. prenumeratą stud. Santaros leidžiamam Alg. Mackaus eilių rinkiniui "Jo yra žemė". Knyga jau atiduota spaustuvėn. Viršelį ir ili-

stracijas paruošė dail. D. Juknevičiūtė-Mackuvienė.

Neseniai atiduota spaustuvėn ir Santaros-Šviesos federacijos leidžiama knyga "Lietuviškasis Liberalizmas". Šiai knygai viršelį pašo dail. Alg. Kurauskas.

Šio sekmadienio, vasario 1 d. Margučio radio sekmadieninė "Pelkių žiburėlio" programa, kurią paruošia sambūris "Šviesa", Chicagos skyrius, yra skiriama vaikams. Aktorė M. Lemešytė skaitys pasaką "Grybų karas". Vaikų radijo valandėles tvarko ir prižiūri D. Bylaitienė ir G. Narrienė.

Š. Amerikos lietuvių krepšinio rinktinė yra numatoma pasiūsti į p. Ameriką žaisti su ten esančiom lietuvių krepšinio komandom. Visas organizacinio darbo tvarkymas ir vykdymas pavestas Valdui Adamkavičiui ir Petru Petručiui. Ši krepšinio komanda žada lankytis ir žaisti su lietuvių komandomis Brazilijoje, Argentinoje, Urugvajuje ir galimai Venezueloje bei Kolumbijoje.

"Lituanus" remti komitetas Chicagoje pereiniais metais surinko 1,141.56 dol. Surinktoji suma parodo, kad vėjus buvo sėkmingas. Komiteto pirmininkas buvo Bronius Petraitis, o santariečius atstovavo adv. Algimantas Keželis.

LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJOS TALKA

Lietuvių Enciklopedijos Leidykla skelbia paskutinę Lietuvių Enciklopedijos Talką nuo 1958 m. spalio 15 d. iki 1959 m. balandžio 15 d. Talkos metu naujai L. E. užsisakiusieji gaus dovanų knygomis.

Užsisakę L. E. nuo 1958 m. gruodžio 15 d. iki 1959 m. vasario 15 d. gaus pilną V. Krėvės Raštų rinkinį (6 tt.). Ir visi tie, kurie užsisakys nuo 1959 m. vasario 15 d. iki 1959 m. balandžio 15 d., gaus Lietuvos Žemėlapi ir Jono Balio Lietuvių Dainos Amerikoje.

Išėjusius L. E. 15 tomų naujieji prenumeratoriai gaus išsimokėjimui jų pageidautomis sąlygomis, o už naujai išemancius toms, kurių bus dar 12-13 tt., moka už kiekvieną išeinanti tomą. Vieno tomo kaina JAV \$7.75, visur kitur — \$8.00.

Lietuvių Enciklopedijos leidimas nėra kieno nors asmeninis reikalas, bet visų lietuvių sutelktinių pastangų vaisius, nors, deja, tik laisvame pasaulyje gyvenančių lietuvių pastangos už savo kultūrą ir lietuviškumo išlaikymą, šiandien tapęs ir besąlyginės laisvinimo kovos dalimi. Šiandien jau jokia paslaptis, kad pradėjus leisti išsibarsčiusiems pasaulyje lietuviams L. E., Maskva susirūpino, ją puolė ir išskoneivė, o norėdama nuraminti okupuotą Lietuvą suteikė jai teisę išleisti susovietintą enciklopediją lietuviškai. Tą pažadą davė vien tik lietuviams, bet, kaip įprasta, pažadas liko pažadu ir Lietuvoje turėjusi pasirodyti sovietiška enciklopedija jau numarinta Maskvos okupacinėje cenzūroje. Šis Maskvos rūpestis ir nuolatinis L. E. puolimas rodo, kokį milžinišką lietuvišką darbą šiandien mes išveivai atliekame. Ir tikrai mes jame galime didžiuotis, nes tik vieni lietuvi, išsiblaškę po visą laisvą pasaulį, leidžia bendrąją enciklopediją su gausia lituanistika. Kito tokio atsitikimo dar nėra pasaulyje. Mes darbą daugiau kaip įpusėjome, tikime ir iki galo ištesėti.

Mielas Lietuvi, mes kviečiame Tave įsijungti į L. E. prenumeratorių eiles ir tuo pačiu būti mūsų pradėto darbo dalininku. L. E. leidžiame visi sutelktinėmis pastangomis, jį leidžiame visi bendra talka. Todėl ir jį baigus, visas mūsų pasididžiavimas ir būsimu kartu įvertinimas priklausys visiems: leidėjams, redaktoriams, talkininkams ir prenumeratoriams.

Laukiame atsiliepiant.

Lietuvių Enciklopedija
265 C. Street
So. Boston 27, Mass.

VISUOMENĖS MOKSLŲ, MENO IR LITERATŪROS ŽURNALAS DARBAS

kritiškai stebi mūsų išeivijos, Lietuvos ir viso pasaulio gyvenimą. Prieš konservatyvią provincialią tradiciją DARBAS stato humanistines vertybes ir kūrybiškai šviežią žodį.

5410 SIXTH AVE.
Brooklyn 20, N. Y.

Ligi 1958 metų pabaigos iliustruotą trimėnesinį žurnalą DARBĄ galima užsisakyti sena kaina: \$2.00 metams, \$5.00 trejiems metams; studentams \$1.50 metams. Paskiras numeris 75 centai.

AMERIKOS ŽMONĖS PAGARSĖJĘ PRASTAIS DANTIMIS,

pasakė Benjaminas Franklinas dar prieš 170 metų. Yra kas nors blogai, jei 95% vaikų jau turi išpuvusius dantis. Apie dantų ligas ir kaip nuo jų apsaugoti vaizdžiai ir išsamiai rašo Dr. Antanas Gustainis savo naujojoje knygoje.

DANTYS, jų priežiūra, sveikata ir grožis

Geras popierius, kieti viršeliai. Knyga kainuoja \$4.00.

Siųskite čekį ar Money Orderį:

NAUJIENOS, 1739 So. Halsted Street, Chicago 8, Ill.

JEIGU NEBŪTŲ SENUJŲ LIETUVIŠKŲ KNYGŲ, NEBŪTŲ IR NAUJŲŲ!

Prof. Vaclovo Biržiškos "Senujų Lietuviškų Knygų Istorija" yra veidrodis, kuriame atsispindi pirmųjų lietuviškų knygų kelias. Kietais viršeliais išristos knygos kaina yra tik \$3.00, minkšt. \$2.50. Knyga Jums bus pasiūsta, jei atsiųsite pinigų šiuo adresu:

NAUJIENOS, 1739 So. Halsted Street, Chicago 8, Illinois

*) Ištrauka iš įvado "Lietuviškajam liberalizmui".

(Atkelta iš 5-to psl.)

rodyklėse apie skulptorių Vincą Grybą šiaip pasakyta:

"Grybas, Vincas (1890 — 1941) — skulptorius, aktyvus revoliucinių įvykių 1918—1919 m. Lukšiuose ir Pilviškiuose dalyvis, hitlerinių okupantų nužudytas Jurbarko 1941 m. liepos 3 d."

Ar Lietuvos komunistų partija buvo ir yra nepriklausoma org-cija?

Lietuvos komunistai labai didžiuojasi savo istorine praeitimi. Kai rašo ar kalba, tai taip atrodo, kad tai buvo visai nepriklausoma organizacija tik broliškai bendradarbiavusi ir bendradarbiaujanti su Rusijos komunistais. Ar taip buvo? Ar ji savaime atsirado?

1922 m. "Komunaro" Nr. 3 įdėta V. Kapsuko rašyta "Trumpa L.K.P. istorija". Ten pasakyta, kad lietuvių bolševikų centrai suteikiama materialė pagalba. O "Lietuvos TSR istorijos šaltiniuose" prartarmėje yra pasakyta, kad 1917 m. spalio 23 d. RSDDP(b) CK patvirtino laikiną lietuvių sekcijų biurą prie RSDDP(b) CK V. Mickevičiaus-Kapsuko vadovaujamą. Vadinasi, lietuvių bolševikų organizacija buvo tik Rusijos bolševikų organizacijos padalinis. O kai komunistai pradėjo kurtis Lietuvoje, tai Rusijos komunistų partijos lietuvių sekcijų konferencija nutarė, kad grįžusieji Lietuvon sudaro Lietuvos komunistų organizaciją, kuri priima pamatinius Rusijos komunistų partijos dėsnius (pusl. 40).

1919 m. kovo 22 d. Rusijos komunistų partijos suvažiavimas nutarė:

"Rusijos komunistų partijos 8 suvažiavimas nutaria: turi būti vieninga centralizuota komunistų partija su vieningu CK, vadovaujančiu visam partijos darbui RSFSR dalyse. Visi RKP ir jos vadovaujančių įstaigų nutarimai yra besąlygiškai privalomi visoms partijos dalims, nepriklausomai nuo jų nacionalinės sudėties, Ukrainos, Latvijos, Lietuvos komunistų Centro komitetai turi partijos sričių teises ir yra visiškai pavaldūs RKP CK (191)".

Pasakyta trumpai, drūtai kas galioja iki šiai dienai su tik tokiu skirtumu, kad okupuotos Lietuvos prie komunistų CK komiteto yra prikomandiruotas nuolatinis iš Maskvos stebėtojas.

Taip pat jau tada ir darbininkų profesinis judėjimas buvo centralizuotas. Štai tuo klausimu rezoliucija 1919 m. balandžio mėn. Lietuvos ir Belorusijos menamai profesinių sąjungų atstovų priimta:

"1) pripažinti nusprendimus ir rezoliucijas, priimtas 2-me Rusijos profesinių sąjungų suvažiavime, priva-

lomus visoms be išimties Lietuvos ir Belorusijos gamtinimo sąjungoms, leidžiant tikslai, reikalui išitikus, ne principinio išimtinai praktinio ir taktinio pobūdžio atsitraukimus vadovaujantis tomis aplinkybėmis, kuriose tam tikrą laiką turės skirtis kūryba neseniai paliosuotose iš okupantų jungo Lietuvoj ir Belorusijoj (201)".

O kadangi Rusijos komunistų partijos CK buvo visagalinis, gi profesinės sąjungos jo aklas įrankis, tai ir ano meto "kurta" Lietuvos sovietinė respublika buvo muilo burbulas. O nūnai tuo požiūriu pavergtos Lietuvos padėtis dar labiau Maskvos yra suvaržyta. 1919 m. Rusijos sovietinama imperija turėjo daug savo vidaus vargų, reikėjo kovoti visais frontais, tai tada Maskvos partikėtinis ir jos vietininkas V. Kapsukas Lietuvoje galėjo pasirodyti kiek nepriklausomesniu nuo Maskvos. Deja, ir tada jis tos progos neišnaudojo, o vykdė tai, ką Maskva įsakinėjo. Be jos nurodymų nedrįso mažiausio žingsnio padaryti.

Jau kas čia pasakyta, jau vien dėl tų čia paskelbtų dokumentų ištraukų verta buvo, kad "Lietuvos TSR istorijos šaltiniai" pasirodytų. Jie aiškiai paliudija, kad Lietuvos komunistų partija niekuomet nebuvo nepriklausoma net savo vidaus gyvenime, o buvo ir tebėra klusniu okupanto įrankiu.

Čia tenka pastebėti, kad "Lietuvos TSR istorijos šaltinių" išleista tik 3 tūkstančiai egzempliorių. Matyti, neturima noro tuos šaltinius labiau platinti. Gal skiriami jie tik partijos pravedyriams ir "istorikams" — Lietuvos komunistų partijos praeities zalatoriams.

Apie kitus toje knygoje paskelbtus dokumentus, — kita proga. J. Vlks.

Šypsneliai

Žmonos nėra namie

Atėjusi kažkokia nepažįstama moteris klausia šeimininko Mr. Russell, 80 metų amžiaus:

— Atsiprašau, ar tamstos žmona yra namie?

— Ne, jos nėra namie...

— Ar aš galėčiau jos palaukti?

— Prašau. Sėskite ten į aną patogų fotelį.

Palaukusi gerą valandą moteris netverdamą pertraukia tylą ir klausia:

— O ar tamsta žinai, kur ji yra?

— Žinau. Yra kapinėse.

— Atleiskite, kaip ilgai ji ten bus?

Mr. Russel beviltingai išskėčia rankas:

— Tiesą pasakius, negaliu žinoti. Ji ten yra jau dvylikti metai.

• BUDRIKO RADIO • • PROGRAMA •

Šį sekmadienį pasiklausykite Budriko radio programos iš stoties WHFC, 1450 kil. nuo 2:15 iki 3 val. po pietų. Girdėsite solo ir choro dainų bei geros muzikos. Taipgi bus mįslių kontestas. Pereitą savaitę mįslių kontesto Budriko dovanas laimėjo Jurgis Kasiulis ir Regina Rauckinaitė. Leidėjai šių programų — J. F. Budriko krautuvė, 3241 South Halsted Street. —Pranešėjas.

Nauja mostis ir tabletės atnaujina vilį kenčiantiems nuo

Arthritis - Rheumatism

Ši nauja kombinacija, AMERPOL skubiai palengvina sanarių uždegimo sukeltą skausmą, paraudimą ir sumažina skaudančių raumenų sutinimą, kurį sukelia arthritas ir reumatizmas. Mostis, 98c. Tabletės \$3.50 pas jūsų vaistininką.

"NAUJIENOS" KIEKVIENO

DARBO ŽMOGAUS

DRAUGAS IR BIČIULIS.

BUDRIKAS PARDUODA

Baldus, kilimus, matracus, virtuvės pečius, šaldytuvus, televizijas, radias, Hi-Fi Streophonic phonografus, skalbiamas mašinas, laikrodėlius, jewelry, dulkių valytuvus, siuvas mašinas — už pigesnes kainas, kaip kitur Chicagoje.

3 gabalų sectional parlor setas po \$58; už kitus sectional iki \$395
2 gabalų svečių kambario setas nuo \$78 iki \$275
Studio couches 2 miegoti nuo \$44 iki \$198
Matracai ar Box Springs nuo \$18.50 iki \$59.50
Miegamo kambario setai 4 gabalų nuo \$98 iki \$298
5 gabalų dinette setai nuo \$29.50 iki \$188
7 gabalų dinette setai nuo \$49.50 iki \$200
9 gabalų dining room setai nuo \$255 iki \$449
Vilnoniai kilimai 9x12 nuo \$39.50 iki \$98.00
9x12 linoleum nuo \$3.95 iki \$12.00
Sulenkiamos kėdės po \$2.25
Stalinės lempos nuo \$2.45 iki \$19.00
Virimui pečiai nuo \$69.50 iki \$245
Skalbiamos mašinos po \$69.50
Šaldytuvai nuo \$85 iki \$395
Dulkių valytuvai nuo \$24.50 iki \$78.50
Naujos televizijos 21. colio nuo \$97 iki \$275
Phonola, Webcor Stereophonic phonografai \$58.50 ir aukščiau.

Krautuvė atdara sekmadieniais 12-5; o pirmad. ir ketvirtad. iki 9 val. vak.

JOS. F. BUDRIK FURNITURE, INC.

3241 So. Halsted Street

Tel.: CALumet 5-7237

Budriko radio programos kiekviena sekmadienį nuo 2:15 iki 3 val. popiet iš radio stoties WHFC, 1450 kil.

NUO NAUJŪJŲ METŲ

UŽSISAKYK "NAUJIENAS".

GERIAUSIAS ANGLŲ KALBOS ŽODYNAS

A. Lallo Angliškai-lietuviškas ir Lietuviškai-angliškas žodynas yra plačiausias apimties ir praktiškiausias iš visų iki šio išėjusių žodynų.

Kito tokio plataus ir išsamaus žodyno artimu laiku nenumatoma išleisti. 1256 pusl. Abi dalys vienoje knygoje, įrištas stipriuose kietuose viršeliuose Kaina \$14.

Siųskite čekį arba money orderį:

NAUJIENOS, 1739 So. Halsted Street, Chicago 8, Illinois

(Atkelta iš 3 psl.)

suzinoti, kas ir kaip išstūmė jį iš gyvenimo...

— Ir aš taip pat šito noriu... Pasakykite, kas jūs, kaip gyvenate? — paklausiau aš jį.

Jis tiriama pažvelgė į mane ir patylėjęs tarė:

— Žmogus niekuomet tiksliai nežino, kas esąs... Reikia klausti, kuo jis save laiko.

— Kad ir taip!

— Na... manau, kad aš esu toks žmogus, kuriam gyvenime ankšta. Gyvenimas siauras, o aš — platus... Gal tai ir neteisybė. Bet pasaulyje yra ypatinga rūšis žmonių, gimusių tikriausiai iš Amžinojo žydo. Jie pasižymi tuo, kad jokiu būdu negali susirasti žemėje vietos ir prie jos prisirišti. Jų širdyje rusena amžinas troškimas ko nors naujo... Smulkieji iš jų niekada negali išsirinkti kelių pagal savo skonį, ir dėl to visą laiką jaučiasi nepatenkinti, nelaimingi, stambiųjų niekas nepatenkina — nei pinigais, nei moterys, nei garbė... Tokie žmonės nemėgstami: jie įžūlūs ir nesugyvenami. Juk kone kiekvienas mūsų artimas — penktokas, smulkus pinigėlis... ir vienas nuo kito jie skiriasi tik nukaldinimo metais. Šis nudilęs, anas — naujėlesnis, bet verti jie tiek pat, jų medžiaga vienoda ir visu kuo jie kokčiai panašūs į kits kitą. O aš ne penktokas, nors, gal būt, aš dvikapeikis... Tai ir viskas.

Kalbėjo jis skeptiškai šypsodamas, ir man atrodė, kad pats savimi netiki. Bet jis žadino man godų smalsumą, aš nusprendžiau sekti paskui kol sužinosiu, — kas jis toks? Buvo aišku, kad tai vadinamasis "inteligentiškas žmogus". Valkatų tarpe jų apstu, visi jie — negyvi žmonės, praradę bet kokią savigarbą, nesugebą savęs įvertinti, gyvena tik tuo, kad kiekvieną savo gyvenimo dieną smunka vis labyn į purvą ir šlykštybes; paskui jose ištirpsta ir dingsta.

Bet Promtovas turėjo kažką tvirtą, stamantraus. Jis nesiskundė gyvenimu, kaip visi kiti.

— Na ką gi? Einam? — pasiūlė jis.

— Einam!

Sušilę nuo saulės ir arbatos, mudu patraukėme pakrante pasroviui.

— O kaip jūs prasimaitinate? — paklausiau aš Promtovą. — Dirbate?

— Dirbu? Ne, nemėgstu...

— Tai kaipgi?

— Nagi — pamatysite!

Jis nutilo. Paskui, paėjęs keletą žingsnių, ėmė švilpauti pro dantis kažkokią linksną dainą. Jo akys budriai ir su pasitikėjimu stebėjo stepę, ir žingsniavo jis tvirtai, kaip žmogus, einas į tikslą.

Aš žiūrėjau į jį, ir noras suprasti, kas jis per vienas, man vis augo.

(Bus daugiau)

"NAUJIENOS" PRANESA
TEISINGAS ZINIAS

Norint užsimiršti, nereikia pamiršti:

Viename Paryžiaus bare iškabintas užrašas: Jei atėjai išsigerti iki užsimiršimo, prašome prieš pradėdami gerti sumokėti sąskaitą.

DR. ANNA BALIUNAS

AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
6322 SO. WESTERN AVENUE
Valandos: kasdien nuo 10 ligi 12 val. iš ryto ir nuo 7 ligi 9 val. vakaro. Šeštadieniai nuo 10 ligi 1 val. Treč. uždaryta. Kitu laiku susitarus. Ofiso telef.: PROspect 8-3229. Rezid. telef.: WALbrook 5-5076

Tel.: PROspect 8-1717

DR. S. BIEŽIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 WEST 63rd STREET
Val: kas dieną po pietų 1-3; vak. 7-8 tikrai antradieniais ir penktadieniais. Trečiad. ir sekmad. ofisas uždarytas. Rez.: 3241 WEST 66th PLACE. Phone: REpublic 7-7868.

DR. PETER BRAZIS

PHYSICIAN AND SURGEON
2434 WEST 71st STREET
CHICAGO, ILL.
Telefonai:
Ofisas: HEMlock 4-5849.
Rezidencija: HEMlock 4-2324.
OFISO VALANDOS:
Pirmad., Ketvirt. ir Penktadienį nuo 1-4 ir 7-9. Antrad. nuo 1-5, Trečiad. ir Šeštadienį tik susitarus.

DR. JONAS G. BYLA

nervų-smegenų ligos, chirurgija
DR. K. NASVYTIS
NERVŲ LIGOS
104 SO. MICHIGAN AVE.
Kambarys 615
FRontier 6-0304 — RANDolph 6-1190
(Rez. tel.: BATAVIA, ILL. 4287-M-1)
Konsultacija tik susitarus.

Ofiso telef.: VIRginia 7-0036
Rezidencijos: BEVERly 8-8244

DR. T. DUNDULIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4157 ARCHER AVENUE
Ofiso valandos:
Nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 val. vakaro. Šeštadieniai nuo 2 ki 4 po pietų. Trečiadienį pagal sutartį.

Tel. ofiso: HE 4-1414; rez.: RE 7-6867

DR. BR. GAŽIUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2454 WEST 71st STREET
Valandos: 1-3 ir 6-8 val. po pietų kasdien. Šeštadieniai 1-4 val. p. p. Trečiadieniais uždaryta.

DR. A. GARUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
VIDAUS IR VAIKŲ LIGOS
2423 WEST 63rd STREET
Val.: kasdien nuo 6-8 val. vakaro. Šeštad. nuo 12:30-2:30 val. popiet. Trečiad. ir kitu laiku tik susitarus. Telef. ofiso: WA 5-2017. Res.: PR 8-4255

DR. A. JENKINS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 WEST 63rd STREET
Ofiso val.: kasdien nuo 1-4 po pietų ir 6-8 vakaro. Trečiad. ir šeštad. uždaryta. Ofiso tel.: PORTSMOUTH 7-6000. Rezid. tel.: REpublic 7-9199

GRovehill 6-1595

Dr. Aldona A. Juska

AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
IR PRITAIKO AKINIUS
Valandos: 9-12, 7-9 pagal susitarimą, išskyrus trečiadienius ir šeštadienius. 2422 W. MARQUETTE ROAD

Ofiso telef.: GA 5-4800
Rezidencijos: GA 3-6630

Dr. Gražina-Irena KAGANIEC

GYDYTOJA IR CHIRURGE
VIDAUS LIGOS
10002 SO. KEDZIE AVENUE
Kasdien 4-7. Šeštadieniai 2-5. Trečiad. ir kitu laiku tik susitarus.

Ofiso ir buto tel.: OLYmpic 2-1381

DR. F. V. KAUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 SO. 49th CT., CICERO
Kasdien 10-12 ir 4-7 val. Trečiad. ir šeštad. tik 10-12 val.

Telef.: Ofiso ir buto OLYmpic 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th St., Cicero, Ill.
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vakaro. Trečiadieniais uždaryta. Šeštadieniai 12-4 val.

Ofiso telefonas: LAFayette 3-3210
Jei neatsiliepia šaukite KEDzie 3-2868

Dr. Emily V. KRUKAS

GYDYTOJA IR CHIRURGE
4146 SO. ARCHER AVENUE
Val: kasdien po pietų nuo 12-2:30. Daily afternoons.
Vakarais: pirmad., antrad., ketv. nuo 6-9. Trečiadieniais tik susitarus.

Tel. ofiso: HE 4-1202; rez. PR 6-4732

DR. A. MACIUNAS

CHIRURGAS
2454 W. 71st ST. (71st ir Campbell)
Val.: pirmad. ir ketvirtad. 1-4 popiet. antrad. ir penktad. 5-8 val. vak. Neradus, skambinti mano asistentui DR. V. REKLYS, tel.: RE 7-2806

Ofiso tel.: HE 4-1818 arba RE 7-9700

Rezidencijos: PR 6-9801

DR. J. MEŠKAUSKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
VIDAUS LIGŲ SPEC.
2454 WEST 71st STREET
Priėmimo val.: nuo 9-11 val. ryto ir nuo 4-8 val. po pietų. Šeštad. nuo 9-11 val. ryto ir nuo 2-4 val. po pietų. Trečiadieniais uždaryta.

Dr. Juozas PAUKŠTYS

DANTŲ GYDYTOJAS
4253 ARCHER AVENUE
(ėjimas iš Whipple St.)
Valandos: kasdien 10-12, 2-6 p. p. 7-9 p. m. Šeštadieniai 10-12. Trečiadieniais uždaryta. Telef.: LA 3-4949 — namu CE 3-7786

DR. M. STRIKOL

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Valandos tik susitarus.
PROspect 6-1930

Telef. ofiso: CLIFFside 4-7896

Rezidencijos: WALbrook 5-3099

DR. P. STRIMAITIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1724 WEST 47th STREET
(kampus 47th ir Hermitage)
Priėmimo val.: 2-4 ir 6-9 val. po pietų. Šeštadieniai 2-6 val. popiet.

DR. VYT. TAURAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika, spec. MOTERŲ ligos
OFISAS: 5100 SO. WESTERN AVE.
Tel.: PROspect 8-1223 arba TR 3-5577
Ofiso val.: pirmad. 8-10 val. vakaro, antrad., trečiad. ir penktad. 6-9 v. v., šeštadieniai 2-4 val. po pietų.

DR. V. P. TUMASONIS

CHIRURGAS
2458 WEST 71 STREET
Kampus 71 ir Campbell Ave.
Ofiso telef.: HEMlock 4-2123
Rezid. telef.: GIBson 8-6195
Valandos kasdien nuo 2:00 v. p. p. iki 4:00 v. p. p. ir nuo 6:00 val. vak. iki 8:00 v. v. Trečiad. ir šeštad. uždaryta.

C. Z. VEZELIS

DANTŲ GYDYTOJAS
4645 S. ASHLAND AVE. YA 7-2244
Val.: nuo 9 iki 12, nuo 1 iki 5, nuo 6 iki 8. Trečiadieniais uždaryta

Tel. ofiso: VI 2-1581; rez.: PR 6-4250

DR. V. VILEIŠIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
802 WEST 31st STREET
(kampus Halsted ir 31os gatvių)
Priėmimo val.: kasdien 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Šeštad. 1-4 val. po pietų. Trečiad. ir sekmadieniais uždaryta.

Tel. off.: FR 2-4841, 9 A.M.—5 P.M.

Tel. res.: AV 3-2627, 5:30 P.M. iki 9:00

Dr. Justina ŽIRGULIS

Specialybė įvairios nervų ir proto ligos—vaikų ir suaugusių.
PITTSFIELD BUILDING, Kamb. 621
55 E. Washington St., Chicago 2, Ill.
Priėmimas tik pagal susitarimą.

P. ŠILEIKIS, O. P.

ORTHOPEDAS-PROTEZISTAS
Aparatai - Protezai, Med. Bاندžai, Speciali pagalba Kojoms (Arch Supports) ir t. t.
Val.: 9-4 ir 6-8. Šeštadieniai 9-1 ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB
2850 West 63rd St., Chicago 29, Ill
Tel.: PROspect 6-5084

STANKUS

Construction Co.
Atlieka statybos planavimo darbus gyvenamųjų ir prekybos pastatų.

Jūsų pasirinkimui turime virš 300 standartinių projektų.

Ofiso ir namų telefonas:

PROspect 8-2013

7403 So. Western Ave.

CHICAGO 36, ILL.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

LIETUVIAI AKIŲ GYDYTOJAI

Dr. Ant. Rudokas, Opt.

4455 SO. CALIFORNIA YA 7-7381
Tikrina akis ir pritaiko akinius, keičia stiklus ir rėmus.
VAL.: 10 ryto iki 8 vak. (trečiadienį uždaryta), šeštad. 10 ryto iki 3 p. d.

DR. G. SERNER

LIETUVIS AKIŲ GYDYTOJAS
25 metų patyrimas

Tel.: YARds 7-1829

Pritaiko Akinius Kreivas Akis

Ištaiso: Ofisas ir Akinių Dirbtuvė

756 WEST 35th STREET

Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8.

Treč. uždaryta. Penkt. ir šeštad. 10-2 val. po pietų. Arba pagal susitarimą.

Dr. Kazimieras MICHEL

Optometristas-Orthoptistas

Gydo nusilpusias ir nervuotas akis.

Egzaminuoja akis ir pritaiko akinius.

Išgydo kreivas akis be operacijos.

Įveda netikrą — artificialę akį pagal sveiką. Tikrina klausą ir pagelbsti negirdintiems. Praktikuoja per 39 metus. Kalba lietuviškai.

4654 SO. ASHLAND AVENUE

Telefonas: YARds 7-6616

Išvyko į Phoenix, Arizona.

Grįš 1959 m. vasario 16 d.

DR. S. VAITUSH, Opt.

Palengvins akių įtempimą, kuris

esti priežastimi galvos skaudėjimo,

svaigimo arba aptemimo, nervuotumo,

skaudėjimo, akių karščio. Atitaisau trumparegystę ir toliaregystę. Priren-

giu teisingai akinius. Visuose atsitiki-

muose egzaminavimai daroma su elek-

tra, parodančia mažiausias klaidas.

Speciali atyda kreipiama į mokyklos

vaikus.

VALANDOS:

Nuo 10:30 ryto iki 7:00 vakaro.

Šeštadieniai iki 4 val. vakaro.

Trečiadienį ir sekmad. uždaryta.

4712 S. ASHLAND AVE.

YARds 7-1373

GRADINSKAS

NEMOKAMA

TAISYMO GARANTIJA

televizijoms pirktoms pas mus

Priimam senas • Duodam išsimokėtinai.

J. G. Television Co., 2512 W. 47 St.

FRontier 6-1998

Atdada kasdien. Sekmad. uždaryta.

IS TOLI AR IS ARTI PIGIAI

PERKRAUSTAU

(MOVING)

BALDUS IR ĮVAIRIUS DAIKTUS

Perkraustymas saugus, greitas ir

tvarkingas. Viskas apdrausta.

ANTANAS VILIMAS

3415 So. Lituania Ave.

CHICAGO, ILLINOIS

Tel.: FRontier 6-1882

SOPHIE BARCUS

RADIJO VALANDA

Visi programai iš WOPA,

1490 kil. AM 102-7 FM

Kasdien: nuo pirmadienio iki

penktadienio 10-11 val. ryto

Šeštadienį ir sekmadienį

nuo 8:30 iki 9:30 v. ryto

VAKARUSKOS: pirmad. 7 val. v.

Tel.: HEMlock 4-2413

7159 S. MAPLEWOOD AVE.

Chicago 29, Illinois

Skelbkitės "N-nose"

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.

— SATURDAY, JANUARY 31, 1959

Katalikai, pasaulėžiūra ir politika

(Krikščionių demokratų ir frontininkų rungtynės)

Prieš 20 su viršum metų dar nepriklausomoj Lietuvoj prasidėjo trintis lietuvių katalikų inteligentijoj dviejų politinių pažiūrų į veiklos būdus, kaip atgaivinti katalikybės dvasią. Toji trintis ir vėliau pasireiškęs skilimas įvyko ne dėl skirtingų tikėjimo dalykų, bet dėl skirtingų kovos priemonių prieš augantį liberalizmą. Išeivijoj nuo krikščionių demokratų sąjungos atskilo politinė katalikų grupė "Lietuvių Frontas". Tos grupės nariai vadinami frontininkais.

Lietuvių katalikų politikų skilimas įvyko dėl skirtingo nusistatymo ryšium su atsakymu į šį klausimą: kuriuo būdu būsimoje išlaisvintoje Lietuvoje Bažnyčia galėtų įgyti pilną veiklos laisvę ir galėtų kontroliuoti Lietuvos vyriausybę? Taigi katalikai inteligentai išsiskyrė dėl kelių, kuriais turėtų būti vykdoma politika Lietuvoje. Mūsų liberalistinėm grupėm dera susipažinti, kad ir paviršutiniškai, su abiem kryptim katalikų politikoje, jei tikim, kad jaunesnei kartai teks išvysti tėvų žemę.

Minėtam pažinimui didele dalimi patarnauja kun. L. Tulabos 57 puslapių knygelė "Katalikai, pasaulėžiūra ir politika", 1958 m. išleista Romoje, Italijoj. Tai svari knyga, nes du trečdalius jos sudaro išrašai iš: 1) popiežių enciklikų, 2) pop. Pijaus XII kalbų ir 3) Vatikano laikraščio L'Osservatore Romano. Tie išrašai iš autoritetingų katalikams pasisakymų kalba apie amžinas, neatimamas Bažnyčios teises, uždavinius, vaidmenį valstybėje ir bendruomenėje ir taip pat katalikų pareigas paklusti Bažnyčios vadovybei ne tik tikėjimo, bet ir tuose dalykuose, kurie liečia Bažnyčios santykius su valstybe, t. y. pasaulietinėje politikoje.

Esminė dalis tų pažiūrų jau buvo pareikšta knygelėje: "Lietuvos R-Katalikų Episkopato direktyvos katalikams". Ji išleista 1952 m. Romoje. Ši knygelė buvo recenzuota "Naujienose" 1953 m. rugpiūčio 1 d. straipsnyje "Didžiosios grumtynės nebaigtos".

Knygelė "Katalikai, pasaulėžiūra ir politika" išleista tikslu: 1) išryškinti popiežių nusistatymą santykiuose Bažnyčios ir valstybės, 2) paremti krikščioniškąją demokratiją, 3) pažadinti frontininkus tapti ištikimais klusniais Bažnyčios jerarchų (valdžios) nurodymams politikos srityje. Toje knygelėje liečiamas ilgai diskutuotas mūsų katalikų spaudoj klausimas: ar valstybės vyriausybės politika turi būti pasaulėžiūrinė, ar ne?

Kun. L. Tulaba atrinktomis ištraukomis iš popiežių pasisakymų pabrėžia, kad valstybės vyriausybė savo veikloj turi vykdyti daugiau ar mažiau tam tikrą pasaulėžiūrą. Ji net

negali išvengti nevykdžiusi kurios nors pasaulėžiūros elementų.

Bažnyčios politinių pažiūrų dėsniai yra šie:

1) Valstybės valdžia turi pripažinti Romos katalikybę, kaip vienintelę teisingą Dievo Sūnaus įkurtą visuolinę religiją ir Bažnyčią. Tą Dievo Sūnaus mokslą saugoti, aiškinti ir skleisti pavestą vienai katalikų Bažnyčiai. Dėl to katalikybė turi būti pripažinta valstybine religija.

2) Valstybės Vyriausybė turi duoti katalikų Bažnyčiai pilną veiklos laisvę. Valstybė turi teisę kontroliuoti Valstybės įstatymus ir vyriausybės veiksmus bei žiūrėti, ar jie nėra žalingi Bažnyčiai ir dorovei. Bažnyčia turi teisę sudrausti piliečius, kad jie nevykdytų Dievui priešingų įstatymų, t. y. kad pasipriešintų valstybės valdžiai.

3) Valstybės vyriausybė privalo visais galimais būdais sudaryti gyventojams patogias sąlygas, kad jų sielos galėtų nueiti katalikišku keliu į dangų. Lygiai turi šalinti kliūtis nemariom sielom pasiekti amžiną išganymą. Bažnyčiai priklauso sprendimas, kas naudinga ir kas žalinga žmonėms, kad jų sielos būtų išganytos. Todėl katalikų religinė veikla turi būti aprėžta. Ypač stropliai turi būti varžomi ateistų žodžio ir spaudos laisvė.

K.-Bažnyčia turėjo ilgus šimtmečius suminėtas teises katalikiškose šalyse atžvilgiu valstybės. Tiek seniau, o ypač 19 ir 20 šimtmečiais aukščiau išdėstyti dėsniai Bažnyčios ir valstybės santykių rado daugelio katalikų nepritarimą.

Frontininkų pažiūros yra visai kitokios.

Mūsų frontininkai tiesiog tvirtina, kad pripažinimas katalikybės valstybine religija ir vykdymas bei įgyvendinimas katalikiškos pasaulėžiūros valstybinu mastu visu jos plėtu yra žalingas tiek Bažnyčiai, tiek valstybei. Jie skelbia, kad valstybės įstatymais turi būti suteikta kiekvienam laisvė išpažinti bei praktikuoti savą tikybą bei pasaulėžiūrą.

Tačiau kiekvienos pasaulėžiūros įgyvendinimas, frontininkų įsitikinimu, turi būti įstatytas į "kultūrinės autonomijos" rėmus. "Kultūros autonomija" yra valstybės santvarkos (konstitucijos) dalis, kurios nuostatais vyriausybei draudžiama kištis į gyventojų kultūros reikalų tvarkymą. Kiekviena kultūra yra pasaulėžiūrinė. Atskiros pasaulėžiūrinės kultūros sudaro tautos kultūrą.

Visa, kas liečia kultūrą, turi būti pavesta tvarkyti kiekvienos tautybinės ar pasaulėžiūrinės organizacijos vadovybėms. Konkrečiai pasakius, kiekvie-

na tikyba ar pasaulėžiūra turi pareigą tenkinti savo narių kultūrinius reikalus: išlaiko savas mokyklas, gimnazijas, universitetus, institutus, teatrus, radio bei televizijos stotis, ir panašias įstaigas. Kadangi įstatymavystė, teismas, policija, kalėjimai tarnauja drausmei ar kultūrinimui piliečių, tai galimas dalykas, kad valstybė ir šiose srityse turėtų pavesti dalį šių reikalų tvarkyti tautybinėms vadovybėms.

Valstybė, kurioje veikia kultūrinė autonomija, vyriausybei belieka vien tik paimti skirtus kultūros reikalams pinigų iš valstybės izdo ir padalinti tautybę ar pasaulėžiūrą vadovybėms proporcingai jų turimų narių skaičiui. Tada tai įvyks kultūrinių santykių lygybė. Niekas nebus nusikriaustas. Niekas neturės pagrindo skųstis, kad jo sąžinės, žodžio, spaudos, susirinkimų ir draugijų laisvė yra varžoma.

Esant tokiai santvarkai, valstybės valdžia negalės vykdyti savos politikos kultūros srity. Ji negalės vieną pasaulėžiūrą remti, o kitą varžyti. Taigi valstybės veikla arba politika bus nepasaulėžiūrinė.

Jeigu kuri tikyba ar pasaulėžiūra turėtų negausų skaičių narių, ar tie nariai būtų išsimėtę mažais kiekiais po valstybės plotą ir dėl to nepajėgtų išlaikyti savų mokyklų ir kitų įstaigų, tai jiems lieka kaltinti sau nepalankų likimą. Turėdami laisvę atsisakyti savos pasaulėžiūros, jie gali naudotis mokyklomis ir įstaigomis kitų tautybę.

Čia stambiais bruožais nusakyta, kas tai yra frontininkų skelbiama "kultūrinė autonomija" ar nepasaulėžiūrinė politika.

Antras dalykas, kuris skiria mūsų katalikišką inteligentiją į dvi grupes, yra klusnumo popiežiui klausimas. Krikščionys demokratai laiko sau privalomais popiežiaus nurodymus pasaulietinės arba valstybinės politikos reikalais. Frontininkai gi tvirtina, kad popiežiaus nurodymai politikos srityje nėra jiems autoritetingi. Į tuos nurodymus reikia žiūrėti, kaip į patarimus, bet nėra mažiausios nuodėmės tiems, kas juos nevykdo. Frontininkai vadovaujasi politikoj savu protu, bet ne nurodymais iš Vatikano. Ekskomunika už priešingą balsavimą jiems atrodo klaida ir nepriimtina dalyku.

Tačiau ir vieni ir antri pripažįsta pilną, visišką popiežiaus autoritetą tautybos ir dorovės sprendimams ir jo paskelbtas religines tiesas abeji laiko sau besąlyginiai privalomomis.

Čia stambiais bruožais nupasakojau krikščionių demokratų ir frontininkų santykius. Mums liberalinėms ar socialistinėms grupėms tiek vienu, tiek antru siekiai lygiai lemia priespaudą, skriaudą ir pražūtį. Dėl to mums nesuprantama jų savitarpinė neapykantata, kuri ypač pasireiškia iš

frontininkų pusės. Matyti yra dar kitų svarbių skirtumų tarp tų katalikiškų politinių grupių, kurie man nėra išryškėję.

Galima tik spėlioti tuos frontininkų politinius polinkius. Prieš trejus metus man tapo suprantamas taatininkų sąjūdžio atsiskyrimas nuo demokratinių grupių iš išstojimas iš Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto: atgijo ir laisvėje sustiprėjo antrąjį kartą jų turėti Lietuvoje totalitariniai polinkiai bei siekiai.

Yra pagrindo prielaidai, kad krikščionių demokratų tarpe atsirado ir sustiprėjo grupė, kuriai 'nusibodo' demokratybė ir kuri nuvertino tą socialinę bei politinę idėją. Frontininkai yra nešami antidemokratinio dėsnio: mažumai priklauso valdymas daugumos. Šiuo frontininkų principiniu politikos dėsniu galima paaiškinti jų drąsą ne tik ardyti katalikišką demokratiją, bet ugdyti separatizmą ir dėti pastangas išsklaidyti tuos, kurie laikosi visiems lietuviams bendros, vieningos politinės vadovybės kovoj už Lietuvos laisvę.

Grįžus vėl prie frontininkų "kultūrinės autonomijos", atrodo, jog jokiam visuomenininkui, išskyrus vieną antrą frontininką, nėra įmanoma susidaryti vaizdas ir nustatyti ribas, kur valstybės valdžios veikloj pasibaigia ne-kultūriniai ir kur prasideda autonominiai kultūriniai reikalai. Sunku atsakyti, kas turi nustatyti ežią tarp "kultūros" ir "ne-kultūros", jei valstybės vyriausybei neleidžiama liesti pasaulėžiūrinių dalykų? Kuri ir kokia įstaiga turi spręsti kilusius ginčus, teisių pažeidimus tarp atskirų tautybę? Taip pat ginčus tarp valstybės ir autonominės pasaulėžiūrinės vadovybės? Turėtų būti kažkuri bešalė, neutrali, nepriklausanti nei valstybei nei Bažnyčiai įstaiga (teismas). Nes nepasaulėžiūrinė valstybės valdžia neturi kištis į bent kurios tautybos ar pasaulėžiūros reikalus.

Politika iki šio laiko buvo laikoma kultūros apraiška, tam tikra kultūrinės veiklos sritis, būtent rūpintis visapusiška gyventojų gerove. Remiantis šia politikos samprata, galima reikalauti, kad valstybė atsisakytų nuo pastangų ugdyti savo krašto gerovę, t. y. daryti bent kuriuos politinius veiksmus (pav. mokesčiai, keliai, policija, socialinė globa), nes tai gali pažeisti kurios nors pasaulėžiūros žmonių reikalus.

Seni žmonės prisimena laikus, kada Lietuvoje buvo pasaulėžiūriniai kooperatyvai, bankai, bendrovės. Kiekvienos tokios įmonės prekės, pinigai ar kiti materialiniai daiktai turėjo pasaulėžiūrinį atspalvį, kvapą, tartum 'sielą'. Šia proga prisimenu vysk. V. Brizgio studiją (70 pusl.) "Lietuvių tauta ir krikščioniškoji demokratija" (žiūr. "Tėvynės Sargas" 1951 m.). Tos studijos recenzija buvo "Naujienose" 1952

(Tęsinys 11-me psl.)

MENO ŽINIOS

Tvarko MIKAS SILEIKIS

SOVIETŲ MENO PARODA LONDONE

Vis Socialistinis realizmas

Londono korespondentas David Sylvester rašo "New York Times" apie Sovietų Sąjungos Socialistinio realizmo meno parodą Karališkoje Akademijoje Londone. Paroda sutikta kaip koks iš kitos planetos iškritęs naujas daiktas, sukėlęs didelio susidomėjimo britų visuomenėje, bet davė ir nemažą nusiuvylimą. Du dideli klausimai kyla, kurių vieną galima atsakyti maždaug taip: Ar galima savarankiškai kurti Socialistinio realizmo rėmuose, ir ką galima eksportuoti į užsienį? Sovietų Rusija nepadarė didelės pažangos meno kultūrai, net Sovietų S-gos dailininkai nepasivijo 19-to šimtmečio priešrevoliucinio meno lygio. Reikia manyti, kad Sovietų dailininkai būtų pasiekę daug geresnių laimėjimų, jeigu jie būtų buvę laisvi? Ši paroda savaimė atsako į pirmąjį klausimą. Vis dėl to reikia sutikti, kad ne visi dabartinės Rusijos dailininkai ir jų menas yra blogas. Gerosimovas buvo Stalino mėgiausias portretistas, parodoje pasirodo tikrai nuotaikingų peisažų piešėjas. Sarian yra postimpresionistas lyriškų temų bei erdvės ir spalvos apvaldymu tvirtas. Levitanas seka Bonnard, kurį bet kuriam dailininkui beveik neįmanoma pasekti Bonnardą, yra taip pat vienas iš geresniųjų peisažo tapytojų. Petrov-Vodkin (1878-1939) buvo didelis tapytojas. Jo "1919 — Aliarmas" tapytas 1934-35 m. yra didelio formato drobė postimpresionistinio stiliaus, primena anglų tapytojus William Roberts ir Meninsky, — yra blāvus ir dramatinis kūrinys.

Estetiniai sukilėliai turi pagrindo

Dailininkai, kaip ir kitų meno sričių atstovai yra ieškotojai, visuomet savo kūrybos alkui pasotinti "smaguriauja", kas jiems neprieinama, taip ir sovietų menininkai nors pro plyšėlį vis dėlto pamato kas kitur dedasi. Impresionizmas ar postimpresionizmas, nors ir "buržuazinis" padaras, Rusijoje gali vegetuoti, nes ši meno priemonė yra taip pat realistiškas, kaip ir akademinė. Socialistinis realizmas, teisingiau, jo tikroji prasmė yra pavaizduoti to laiko aktualaus gyvenimo pažangą. Be aukščiau paminėtų dailininkų eksponatų, apskiai yra grynai propagandinio turinio eksponatų, kurie mažai ką bendra turi su menu. Pav. Deinenko skambiu vardu pavadintas darbas "Petrogrado gynimas", nusiūgina save žymiai sumažintomis reprodukcijomis, kurios atrodo geriau negu originalas,

suzlugdęs kūrinį vulgarišku koloritu bei sunkia faktūra. "Petrogrado gynimas" buvo tapytas 1928 m. Yra ir daugiau milžiniško formato drobių, kur neišlaikyta proporcija, stokoja kompozicinio plano bei meno kultūros, primena propagandinius plakatus, kurie pavaizduoja jaunimą dirbantį prie mašinų ir t. t.

Panašios pseudo-meno reklamos buvo ir Vakaruose, kur senoji tapyba garsina visokius buržuazijos tipus, jų prabangų gyvenimą ir bendrai turtingosios klasės elitą. Taip yra ir sovietų gyvenime, tikta su didesne energija stengiamasi pavaizduoti komunistinę pažangą.

Antrojo didelio klausimo ši paroda pati neatsako, nes ji yra skysta ir siauruose rėmuose, palyginti su Vakarų Europos menu. Žinoma, negalima tikėtis čia matyti didžiųjų 19-to šimtmečio rusų tapytojų arba šių dienų abstraktininkų, nes juos nuslėpė valdžios autoritetas. Pasigendama to sąjūdžio atstovų, kurie spietėsi apie Diagilevo "Mir Iskustva" (Meno pasaulis). Mašinų reklama, aišku, vaidina svarbų vaidmenį pramonės ūkio srityje. Rusai neprisiuntė savo puikiausių bizantinio stiliaus ikonų, kurie yra nuostabiai meniški ir gražūs. Sako, čia techniškos klūtytys nulėmusios, atseit, juos vežant galį nuo šalčio bei drėgumės suplaišioti. Ikonai (šventųjų paveikslai) yra tapyti ant lentų, nuo pasikeitusios temperatūros aižėja. Sako, ir su didelėmis drobėmis ne geriau. Jas reikia nuimti nuo parėmio, kad būtų galima suvynioti, o vyniojant seni dažai ir gruntas galįs suaižėti...

Išvada

Į akis krinta stoka išgyvenimo, išjautimo ir nuoširdumo. Gamta imama akių plotu, kaip visuomet rusai mėgsta "didelį planą", bet nėra meilės gamtai arba kūriamam paveikslui. Sausas realizmas tampa superrealizmu, kuris nustoja meninės vertės. Žiauri Socialistinio realizmo ironija yra ta, kad dailininkas jaučia spaudžiantį autoritetą. Jis žino, kuria linkme eiti ir kur sustoti. Temos yra apibrėžtos ir siauros, o meno pažangai kelias taip pat pastotas. Laisvame pasaulyje menininkas yra laisvas. Jis pergyvena "klasiškojo modernizmo" revoliucijos epochą, atseit, žiauriai verčiančią į šalį tą, kas sena. Nebestato gotiškų bažnyčių, bet stato panašias į daržinę. Nekuria rafaeliškų paveikslų, bet ieško naujų formų.

Rusų paroda Karališkoje Akademijoje Londone baigsis š. m. kovo 1 d. 1960 metais angliai

J. T. ZIKARAS — Skulptūra

žada surengti savo parodą Sovietų Sąjungoje kultūrinio bendradarbiavimo revanšui.

TRUMPAI IŠ MENO ISTORIJS

Senovės graikų skulptūra

II.

(Tęsinys)

Periklis įsivėlia į Peloponezijos karą 432 m., kuris baigiasi 404 m., pražudo Atenų demokratinę valstybę. Politinis ir religinis konfliktas su reakcijomis krašte gilina netvarką ir Sokratas tampa auka (399 m.). Atenus užima spartiečiai, graikų kultūrai dar neateina galas. Helenų garbė nesuzlugdoma. Sokrato mokyklą bei mokslą tęsia Platonas, sklinda humanizmas, filosofijos mokslas, atgaivinamos senosios meno tradicijos. Fidijaus skulptūros meno tradiciją tęsia Praksitelis ir Skopas, vis dar grožio ir intelekto stiliuje. Atikos marmuras vėl naudojamas skulptūrai ir architektūrai. Praksitelis sukuria didingus paminklus Ireną, ir Plutus, Hermesą, Afroditą ir daugelį kitų. Skopas ir Lisipus Praksitelio klasikos stilių tęsia, tikta skirtinga forma. Skopas savo kūryboje labiau pabrėžia skausmą. Lisipus tampa Aleksandro Didžiojo skulptorium. Dauguma jo statulų atliedinama į bronzą.

Be skulptūros bei architektūros graikų tapyba Atikoje mažesni vaidmenį vaidino. Polignotus tapybos liekanos yra žymimos 5-4 amžiumi. Parasis, Zeusas ir Apeles tapyba 4 amžiuje (pr. Kr.) pasižymi geru koloritu. Trečio šimtmečio graikų keramika neturi pirmąsio dekoratyvingumo, puoddirbių amatas žymiai pasikeičia, stilius supaprastinamas, susmulkinamas, dekoratyvis ele

mentas nyksta. Geometrinis ir koncentrinis ornamentas, kokį turėjo mikėnų puoddirbis (1600-1100 m. pr. Kr.) išnyksta. Aleksandras Didysis nukariaudamas Artimųjų Rytų kaimynus, visiškai sugriauna graikų meną. Graikai dirba jo kolonijų naudai, kaip vergai.

P. S. Graikų vazos su juodomis figūromis priklauso archaiškam laikotarpiui. Vazos dekoruotos raudonomis figūromis, dideliais kiekiais buvo gaminamos Atenuose 500-400 m. Žinomi meistrai keramikai yra: Eufronius, Douris ir Brygos, kurie buvo ir geri dekoratoriai. Populiariausia Atenuose vaza buvo žinoma "Lecitos" vardu (siaura ilgu kaklu ir maža ausyte), kurią padėdavo prie mirusio asmens karsto. Amfora vaza yra paprastai didelė, puošniai dekoruojama Kanosoje ir Korintijoje. Vazos, kurios yra skirtos mirusių garbei paprastai buvo puošiamos simboliškais paveikslais pvz. Hypnos (miegas), Thonatos (mirtis) vaizduoja figūras nešančias mirusių žmogų į kapus. Keramikos meistrai įsteigė savo dirbtuves pietinėje Italijoje, Sicilijoje 280 m. pr. Kr. Evenetus ir Cimonas akmenyje graviravo figūraites ir gamino medalionus.

Dail. A. Rūkštelės paroda

Vasario mėn. 28 d. Čiurlionio Galerijoje Chicagoje yra rengiama dail. Antano Rūkštelės meno paroda. Dailininkas ši kartą žada duoti visai naujų temų, — naujų kūrinių. Gausingais eksponatais pats vienas užpildys erdvį parodų salę.

—Our Lady of Sorrows vienuolynas prisijuntė Čiurlionio Galerijai prel. M. Krupavičiaus (dail. Ad. Varno tapyta) portretą. Vienas iš geresniųjų dail. Varno portretų.

Trys Žodžiai arba Gyvenimo Magija

(Skaitytojo įspūdžiai)

Tokių vardu neseniai pasirodė naujoji Juozo Švaisto knyga. Kukli, be jokių reklaminių masinimų, bet skonin-gai išleista. Geras popierius, raidės aiškios, ryškios. Lengvas stilius, intriguojas turinys. Pradėjęs skaityti, negali atsitraukti.

Knygoje iš viso septyni vaizdeliai bei apsakaitės: Kelias į rytojų, Be rūpesčių, Nusikaltes angelas, Laimės žiedas, Kriaučiukas Nelabasis, Meniškoji siela ir kančios, Dzidorėlio laimė ir nelaimė, Gyvatė prie širdies.

Nors tie dalykėliai atskiri, tartum palaiddi, bet visus juos jungia bendroji mintis, idėja — vadinamoji gyvenimo magija. Tai slaptosios žmogaus dvasios bei sielos galios. Daugelis tokių galių ar jėgų tūno žmoguje. Dažnai jos nesugamos — nei logiškai nei matematiškai neišaiškinamos, tačiau faktas, kad jos yra ir labai akivaizdžiai pasireiškia. Seniau tokie reiškiniai sukeldavo baimės žmonėse, palai-kydavo piktosios dvasios veikimu, o pačius žmones, ypa-tingųjų galių turinčius, raganais, raganomis. Vienu žo-džiu — velnių apsėstais. Da-bar jau ir burtininkai tapo su-prantami ir pripažįstami, tik kitoki vardą jie gavo — hipno-tizuotojai, veikia savo įtaiga (sugestija). Toksai čia pavaiz-duotas Kriaučiukas Nelabasis. Eina jis per žmones ir gąsdina visus, versdamas patenkinti savo norą.

Sugestija arba autosugesti-ja labai reikšmingas veiksnys žmogaus gyvenime. Jis galima pasukti į vieną arba į antrą pusę — teigiamąją ar neigia-mąją. Daugelis čia vaizduoja-mųjų žmonių ir yra to veiks-nio veikiami.

Ukininkas Čiobra, važiuoda-mas į didelį tolimą miestą, perkasi pakeliui tris žodžius — tris patarimus. Vienas jų labai būdingas: "Kad būsi vie-ną dieną labai supykęs, tai pu-sę piktoumo pasilaikyk rytdie-dai. Neišleisk viso tą pačią dieną". Čiobra laikosi jo to patarimo ir išvengia savo šei-mos iširimo (Kelias į rytojų).

Jaunas žvejys Jurgila savo tėvų globoj gyvena laimingai, be jokių rūpesčių, kol iš šalies nepaveikia jo neigiama įtaiga — kad nėra pasaulyje ir nega-li būti žmogaus be rūpesčių. Jautri, poetiška Jurgilos siela sudrumsciama visam laikui (Be rūpesčių).

Šykštus, despotiškas klebo-nas, aplinkybių verčiamas, tu-ri susivaldyti visus metus su savo pykčiu ir nei vieno rū-s-taus žodžio netarti savo ber-nui. Per tuos metus visai nau-jas pasidaro žmogus ir daugelį dalykų pamato tikrojoje jų šviesoje (Nusikaltes angelas).

Laimė yra čia pat, jeigu tvir-tai tiki. Ir priešingai: nepasi-tikėdamas savimi, savo jėgo-mis, nebūsi laimingas, nors tos

laimės ir turėtum (Laimės žiedas).

Fortunatas, gabus meistras, beieškodamas savo gyvenimo kelio bei laimės, klaidžioja ir paslysta paieškiuose. Bet, patekęs į vargą, geriau ima ver-tinti tikrąjį žmonišką nuošir-dumą (Meniškoji siela ir kan-čios).

Vargo žmogus, paragavęs laimės, pašoksta į puikybę ir pasiduoda begaliniai gubšumo aistrai. Ta aistra tik ir tegy-vena, kol prieina liepto galą (Dzidorėlio laimė ir nelai-mės).

Pagaliau paskutinis dalykė-lis — Gyvatė prie širdies. Kol žmogus švarus, teisingas, net ir artimas draugavimas su gy-vate nėra pavojingas. Priešin-gai, viskas gerai klojasi. Bet nepaklauses savo sąžinės bal-so ir užsideges kerštu, bema-tant miršta nuo pirmojo gyva-tės įgėlimo.

Vaizdeliuose ryškus fantas-tinis elementas, vietomis ale-gorija. Vienur daugiau, kitur mažiau. Bet apskritai parašy-ti jie realistiniu būdu. Skaitytai ir visai priimi kaip tikrojo gy-venimo iškarpa.

Pasigėrėtina ir kalba. Labai švari, taisyklinga, grynai lie-tuviška. Retas tarptautinis žodis. Kalba daugiau liaudiška — trumpi, ryškūs sakiniai, daug naujų gyvosios kalbos žodžių. Turtingas žodynas ir daug gyvų pavaizdavimų. Sa-vaime prašosi, kaip patvirtini-mas, keli išrašomi:

"Jūra aprimusi, bet visiškos tylos vistiek nėra. Jūra, tary-tum švinas ištirpdytas, iš lėto aušta. Neaprepiamas pavir-šius vakarėjančios saulės auk-su nužertas. Retais ritmiškais tarpais plačiai kilnojasi jos krūtinė. Jūra kvėpuoja kaip gyva ir garsiai sušniokščia gi-liais atsūdimais. Tada ir krante sušnera pasiliejusi sek-li tvynė (39).

"Praveria akis ir susivokia: visa tai tik slogus sapnas. Aky-liau pasižiūri. Jau šviesu. Ry-tas įsigalėjęs, bet saulės ne-justi. Padangėję ūkanos ir vė-jas daužosi pasieniais. Bangos šniokščia ir pliūksteri į kran-tą. Jis tikrai šlapias, bet ne šaltas, o šiltu prakaitu išpil-tas. Jaučiasi išvargęs, nepail-sėjęs. (47).

"Budi kaip sargybinis. Tam-sa pragariška. Akys nieko ne-reiškia. Klausia ateina į pa-mainą. Ausys didelės, išsi-tempusios. Jos sukaloja gal-vą staigiais krustelėjimais. Garsų daug — įvairiausių. Čia tartum dejuoja, šnabžda. Čia sušlama, šnera. Gal Girinis su Miškiniu skina sau kelią per krūmus ir šlampoja. Čia su-spiegia, suėripsi. Vis tokie ty-lūs, paslaptingi garsai. Gerai, kad visa tai vyksta ten, žė-mniau. Jei pradėtų kilti į vir-šų, tikriausiai Raukšlys šoktu

iš eglės ir bėgtų — vistiek kur. (82).

Taip pat būdingi dialogai ir charakteristikos:

— Tavo troboj negerai...

— Kas negerai?

— Nelabasis...

— Zinau. Pastačiau kvortą ir palikau.

— Bet vėl reikia...

— Gal iš peklos! (102).

"Vasaros darbymetis. Okiš-kai sotė ir turtinga klebonija. Ankstyvas rytas. Kieme stovi du žmonės šešiuose asmenyse: klebonas ir šeimininkė, brolis ir sesuo, kunigas ir kleboni-jos panelė. Paskutiniosios tik pavadinimas bėlikęs. Iš tik-rųjų senyva, apdribusi mote-ris. (59).

"Didžiulio kaimo pašonėj lūnojo prisiglaudęs Dzidorius Mažgalys. Ir vieta ir pavardė atitiko žmogų. Visas jo tur-tas — braškanti, pakrypusi tro-belė, derlinga žmona ir kupe-la vaiky. (161).

"Varinėje Tagytas plunks-nočius, ilgabūdes deglėsius, baužgalves buriutes, raguočius maurojančius. Ilgai ganė jis. Daug botagų supliauškino, ne-mazai vyzų nušleivino, sudro-žė. Skrudino jį vasaros vidu-dienių kaitros, šiurpūs lietūs plakė. Rudens darganos stip-riau suverždavo vėjų perpu-čiamą pusbalakonį. Tuomet priversdavo giliau įtraukti gal-vą po užmaukšlinta kepure. Veidas vistiek būdavo pamėlęs, pašurpęs. Gaižūs drebuliai sukrėsdavo permirkusį kūną. (119).

"Tokių ir panašių ištraukų rieškučiomis galima būtų pa-

(Atkelta iš 9-to psl.)

m. sausio 14 ir sek. dieno-mis.

Taigi, kai kurie uolūs idea-listai religiniškai randa būti-nu reikalu įjungti materialinį turtą į dvasios kultūros sritį, kaip būtina sąlygą Bažnyčios klestėjimo ir sėkmingos kovos už sielų išganymą.

Kas ten bebūtų, toli ar arti mūsų tautos išlaisvinimo die-na, bet susipažinti su krikščio-nių demokratų ir frontininkų pažiūromis į valstybės ir Baž-nyčios santykius yra būtina kiekvienam, kas domisi politi-kos klausimais. Teisingas pa-žinimas kitatikių pažiūrų arti-na priešininkus kaip žmones ir veda savitarpėje bėkovo-jančius į vieną, bendrą laimė-jimą be pergalės.

sisemti. Tačiau šiuo atveju už-teks. Verčiau skaityti ištaisai ir gėrėtis žodžio burtais.

Šita knyga rekomenduotina jaunimui ir lietuvių kalbos pa-mokoms.

* * *

Juozas Švaistas. **TRYŠ ZO-DŽIAI arba GYVENIMO MA-GIJA.** 176 psl. Spaudė Drau-go spaustuvė. Kaina \$2.00.

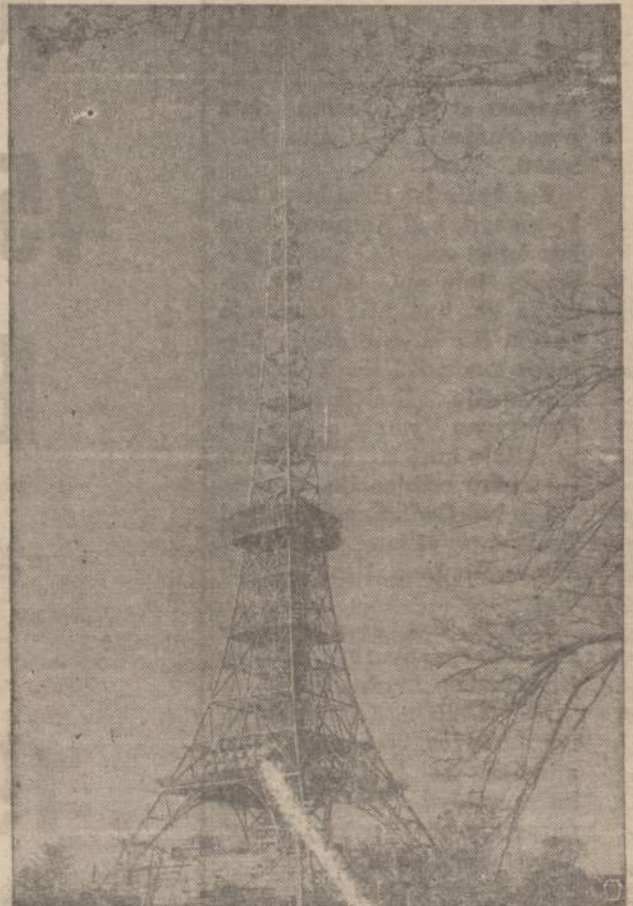
Alf. Jukna

Akinius užsidėjęs rado

— Kaip tamstele radote mūsų cepelinus šiandien? — klausia padavėjas valgytojo. — Radau... akinius užsidėjęs, atsakė valgytojas.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

PARIS? NO, TOKYO!

Newest sightseeing attraction in the fast-growing Japanese capital is this giant TV tower now nearing completion. Soaring 1,089 feet into the heavens, it tops the famed Eiffel Tower by more than one hundred feet and rises higher than any New York City skyscraper except the Empire State Building. In addition to housing television transmitters, the Tokyo tower has two observation platforms served by high-speed elevators. The first, approximately 390 feet above ground, is at the height of a thirty story building. Far more spectacular, however, is the lookout at the 738-foot level. From this lofty perch, says the Japan Tourist Association, visitors may enjoy a panoramic view not only of Tokyo, but also of Mt. Fuji and—even farther away—the snow-capped northern and southern ranges of the Japanese Alps.

KERNAVĖ

PAŽINKIME GIMTĄJĮ KRAŠTĄ

Pirmąją žinomą Lietuvos sostinę Kernavę nuo dabartinės mūsų respublikos širdies — Vilniaus skiria apie 40 kilometrų. Tai palyginus nedidelis kelio tarpas. Tačiau, kaip ir kitur Lietuvoje, taip ir čia pakelyje sutiksime nemaža istorinių vietovių, architektūrinių bei gamtos paminklų. Tai, pirmiausia, Karolniškių kalnai — viena iš gražiausių Vilniaus miesto pakraščių vietovių. Iš Karolniškių kalnų matosi įspūdinga sostinės panorama. Karolniškių kalnai mėgiama vilniečių poilsio bei iškilnių vieta.

1897 m. Gegužės Pirmąją Karolniškių kalnuose įvyko nelegalus Vilniaus darbininkų susirinkimas, skirtas kovai prieš nepakenčiamą carizmo jungą.

Apie 7 km nuo Vilniaus rasime istorinę Pilaitės gyvenvietę, kiek toliau — Sudernę. Ypač vertingas šios gyvenvietės architektūrinis paminklas yra bažnyčia. Ji pastatyta 1802 m. pagal žinomo architekto L. Stuokos-Gucevičiaus projektą.

O štai ir gražioje Neries pakrantėje aukštumoje prisiglaudusi Kernavė. Šios pirmosios žinomos Lietuvos sostinės istorija dar mažai iširta. Apie seniausius laikus turime tik neišaiškintus padavimus iš XVI a. Jau M. Strykovskis Kernavę laikė vienu iš seniausių Lietuvos valsybės centrų. Vėliau, juo sekdamas, T. Narbutas ir kiti XIX a. istorikai įrodinėjo, kad Kernavę įkūrė iš Romos atvykusio Palemono anūkas Kernius, o jos įkūrimo data nurodinėjama 1035 arba 1040 metai.

Kai kurie istorikai buvo linkę manyti, kad Kernavė buvo Mindaugo sostinė. Tačiau tikresnių žinių apie tai nėra. Žinoma tik, kad XIII a. antroje pusėje čia buvo didžiojo Lietuvos kunigaikščio Traidenio rezidencija. Greičiausia, kad čia gyveno Vytenis, o taip pat pradžioje kurį laiką čia buvo Gedimino rezidencija.

Tik kai Gediminas išsikėlė į Trakus, o vėliau persikėlė į Vilnių, Kernavė lieka tik pilimi.

1278 m. ties Kernave lietuviai laimėjo svarbų mūšį su įsiveržusiais kryžiuočiais.

XV—XVIII a. Kernavės dvaras Lietuvos valdovų buvo atiduodamas įvairiems didikams valdyti. Pats miestas pamažu pradėjo nykti iki tapo visai menku bažnytkaimi.

Atvykusio į Kernavę dėmesį visų pirma patraukia piliakalniai. Kernavė — vienintelė Lietuvoje vieta, kur randame stūksančius vienas šalia kito keturis piliakalnius. Vienas iš jų — stačiais šlaitais, žemu plokščiu pylimu viename gale — vadinamas Mindaugo sostu. Piliakalnį iš visų pusių supa

įspūdingi gamtos reginiai.

Greta Mindaugo sosto iškyla kitas piliakalnis su aukštu smailiu pylimu. Jo papėdė remiasi į laukus ties Krivaitiškių sodžiumi. Pagal padavimą šioje vietoje, kur dabar Krivaitiškė, buvusi krivių krivaičio Lizdeikos būstinė. Nuo to ir Krivaitiškės pavadinimas. Pats piliakalnis vadinamas Lizdeikos vardu.

Giliausiai į Neries slėnį įsiverbia kiek žemesnis nuo kitų piliakalnių — vadinamas Aukuro kalnas.

Didžiausias ir tur būt vėliausiai įrengtas piliakalnis yra vadinamas Pilies kalnas. Gaila, kad šis piliakalnis yra naikinamas, ilgą laiką jis buvo ariamas, didžiulis griovys, supęs piliakalnį, baigia užslinkti, o ir pylimo išliko tik nedidelė dalis.

Šalia piliakalnių yra gražus medžiais apaugęs slėnis. Jo ilgis apie 3 km. Tai vadinamas Pajautos slėnis.

Šie piliakalnių ir slėnio vardai prigijo daugiausia XIX a. antroje pusėje ir XX a. pradžioje, ypač rašytojo F. Bernotavičiaus įtakoje. Šis rašytojas lankėsi Kernavėje ir įkvėptas jos apylinkių grožio bei piliakalnių didingumo 1826 m. Varšuvoje išleido 4 tomų istorinį romaną „Lizdeikos duktė Pajauta arba Lietuviai XIV

amžiuje“. Romanas buvo parašytas lenkų kalba. Ši knyga sukėlė didelį skaitytojų susidomėjimą ir buvo išversta į rusų, prancūzų, vokiečių, lietuvių ir kitas kalbas.

Kernavėje apsilankęs poetas L. Kondratavičius - Syromklė, domėdamasis jos praeitimi, pirmas bandė kasinėti piliakalnius. Mindaugo sosto piliakalnyje jis rado kažkokio pastato liekanas.

Kiek į rytus nuo Pilies kalno, ant nedidelės kalvelės, buvo užtiktas rūselis, statytas iš tašytų akmenų, kuriame buvo rasta molinis puodas su pelenais. Gretimuose smėlynuose randami įvairūs akmens amžiaus radiniai. Tarp Kernavės ir Čiobiškio Neries pakrantėse gausu VIII—XII a. piliakalnių.

Kernavės piliakalniai ir pilkapiai apipinti žmonių padavimais ir legendomis, juose iškastie radiniai daug ką mums pasako, tačiau dar daugiau

juose slepiasi mums nežinomo. Jie laukia tyrinėtojų-archeologų, laukia istoriko, kurie nuodugniai iširtų šios vietovės praeitį.

Dabar Kernavė pagal administracinę teritorinę padalinimą įeina į širvintų rajoną ir yra kolūkio gyvenvietė. Čia yra septynmetė mokykla, vietos kraštotyros muziejus, kuriame surinkti gausūs rinkiniai, vaizduojantieji akmenys, žalvario ir geležies amžių, biblioteka, klubas-skaitykla.

Eug. Danilevičius

„Tiesa“, lapkr. 30 d. nr.

Maisto krautuvėje

— Aš užsčiau tuziną apelsinų, o tamsta atsiuntei tik dešimtį. Kodėl taip?”

— Tai mūsų patarnavimo prievolė, tamsta poniute. Du apelsinai pasirodė tiek supuvę, kad nebeapsimokėjo siųsti. Tad mes tamstai sutaupėme vargą, patys juos išmesdami į „gerbežių“.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULIACIJOS PROBLEMAS.

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolių.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

NAUJIENU

45 metų jubiliejinis

BANKETAS

1959 M. KOVO 15 D.

LIETUVIŲ AUDITORIJOJ

3133 SOUTH HALSTED STREET

Kovo mėn. 15 d. sueina 45 metai, kai „Naujienu“ dienraštis tarnauja visuomenei. Ši reikšminga mūsų dienraščio sukaktis bus atžymėta iškilmingu banketu ir meline programa. Biletus jau galima užsisakyti „N“ administracijoje darbo valandom.